

**RAPORT O STANIE SEKTORA UBEZPIECZEŃ
PO III KWARTALE 2010 ROKU**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 9 lutego 2011 r.

Autorzy:

Tomasz Filak (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego)
Mariusz Kokoszkiewicz (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego)
Anna Wilczek (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Krzysztof Adamus (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Rafał Czajkowski (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Małgorzata Pawlak-Kalemba (Departament Monitorowania Ryzyk)
Mariusz Piórek (Departament Monitorowania Ryzyk)
Przemysław Rodziewicz (Departament Monitorowania Ryzyk)
Łukasz Śliwiński (Departament Monitorowania Ryzyk)
Przemysław Grądek (Departament Monitorowania Ryzyk)
Jolanta Zwierzchowska (Departament Inspekcji Norm i Procedur)

SŁOWA KLUCZOWE: ZAKŁADY UBEZPIECZEŃ, ZAKŁADY REASEKURACJI, WYPŁACALNOŚĆ

SYNTEZA

W raporcie zostały zaprezentowane podstawowe informacje dotyczące podmiotów rynku ubezpieczeń w III kwartałach 2010 r. Zaprezentowano również informacje w zakresie spełniania przez zakłady ubezpieczeń wymogów dotyczących pokrycia marginesu wypłacalności i kapitału gwarancyjnego środkami własnymi oraz posiadania aktywów w wysokości nie niższej niż wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto oraz podjętych działań nadzorczych.

Analiza danych o sektorze ubezpieczeń prezentuje wybrane pozycje finansowe zagregowane na podstawie kwartalnych sprawozdań finansowych i statystycznych przekazanych do organu nadzoru przez krajowe zakłady ubezpieczeń¹. Zostały w niej zaprezentowane szczegółowe informacje dotyczące podmiotów rynku ubezpieczeń, obejmujące m.in. przychody i koszty, strukturę aktywów i pasywów, wyniki finansowe oraz wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Przedstawiono także podstawowe tendencje zaobserwowane w sektorze ubezpieczeń w ciągu III kwartałów 2010 r. i podjęto próbę wyjaśnienia i uzasadnienia zmian.

Sektor ubezpieczeń ogółem odnotował zysk techniczny i zysk finansowy. Jednakże sektor ubezpieczeń na życie (dział I) odnotował zysk techniczny (i finansowy) na niższym poziomie niż w analogicznym okresie roku ubiegłego, a sektor ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II) odnotował stratę techniczną (oraz zysk finansowy), podczas gdy w analogicznym okresie oba rodzaje wyników były dodatnie. Głównymi przyczynami osiągnięcia niższych wyników w dziale I było osiągnięcie niższego wyniku w ubezpieczeniach na życie (grupa 1). W dziale II do poniesienia straty technicznej przyczyniły się poniesione straty z ubezpieczeń grupy 8 spowodowane skutkami srogiej zimy, opadów śniegu i podtopień, powodzi, mających miejsce w maju i czerwcu, oraz sierpniu i wrześniu 2010 r., jak również straty z ubezpieczeń komunikacyjnych, w tym przede wszystkim istotne pogorszenie wyniku technicznego w ubezpieczeniach autocasco (AC - grupa 3).

W dziale I obserwowany jest powrót do ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (wzrost składki przypisanej w tej grupie ubezpieczeń) i stopniowe odchodzenie od ubezpieczeń o charakterze inwestycyjnym (grupa 1).

W dziale II następuje wzrost znaczenia ubezpieczeń ochrony prawnej (grupa 17), odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13) i ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8). Po okresach spadku udziału w rynku nieznacznie wzrosło znaczenie ubezpieczeń OC komunikacyjnych (grupa 10), co może być związane z licznymi zmianami wysokości taryf w zakresie tych ubezpieczeń, które miały miejsce w danym okresie. Pomimo spadków, w portfelu ubezpieczeń działu I nadal dominują ubezpieczenia grupy 1, jednakże istotną część tych ubezpieczeń stanowią ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, natomiast w dziale II nadal dominują ubezpieczenia komunikacyjne (OC i AC).

Wypłacalność sektora kształtuje się na bezpiecznym poziomie.

¹ Zakłady ubezpieczeń: zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji.

SPIS TREŚCI

1.	ZMIANY PRAWNE MAJĄCE WPŁYW NA SEKTOR UBEZPIECZENIOWY	5
2.	ANALIZA DANYCH O SEKTORZE UBEZPIECZEŃ I REASEKURACJI	7
2.1.	PODMIOTY RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO	7
2.2.	PRZYCHODY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI	7
2.2.1.	SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO	7
2.2.2.	STRUKTURA PORTFELA UBEZPIECZEŃ.....	9
2.2.3.	KONCENTRACJA RYNKU UBEZPIECZEŃ	10
2.2.4.	PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	11
2.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	11
2.3.1.	ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA.....	11
2.3.2.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	13
2.3.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ	13
2.4.	WYNIKI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	14
2.4.1.	WYNIK TECHNICZNY	14
2.4.2.	WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	16
2.4.3.	WYNIK FINANSOWY	16
2.4.4.	WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI.....	19
2.5.	AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	20
2.5.1.	LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ (LOKATY Z POZYCJI B AKTYWÓW)	20
2.6.	PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	22
2.6.1.	KAPITAŁY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	23
2.6.2.	BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE	23
2.6.3.	REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE BRUTTO.....	23
2.7.	WYPŁACALNOŚĆ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	25
2.7.1.	POKRYCIE MARGINESU WYPŁACALNOŚCI ŚRODKAMI WŁASNYMI.....	26
2.7.2.	POKRYCIE KAPITAŁU GWARANCYJNEGO ŚRODKAMI WŁASNYMI.....	27
2.7.3.	POKRYCIE REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH AKTYWAMI SPEŁNIAJĄCYMI WARUNKI OKREŚLONE W USTAWIE.....	28
2.8.	REALIZACJA PLANÓW FINANSOWYCH ZA TRZY KWARTAŁY 2010 R.	30
3.	DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ PION NADZORU UBEZPIECZENIOWO-EMERYTALNEGO	32

3.1. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT UBEZPIECZENIOWEGO NADZORU FINANSOWEGO.....	32
3.2. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT NADZORU SYSTEMOWEGO.....	33
3.3. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT MONITOROWANIA RYZYK	34
3.4. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT INSPEKCJI NORM I PROCEDUR.....	36
SPIS TABEL.....	40
SPIS WYKRESÓW	41

1. Zmiany prawne mające wpływ na sektor ubezpieczeniowy

Odnosząc się do najważniejszych, w zmian prawnych dotyczących działalności ubezpieczeniowej, które weszły w życie w okresie od początku 2010 r. do końca III kwartału 2010 r. należy wskazać w szczególności na następujące przepisy:

1. Nowelizacja ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, dokonana ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 246). Zmiana weszła w życie z dniem 3 kwietnia 2010 r.

Przedmiotowa zmiana polegała na zobowiązaniu zakładów ubezpieczeń do obniżenia wysokości składki z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, nie mniej niż o 95%, w przypadku czasowego wycofania pojazdu z ruchu, skutkującego zmniejszeniem prawdopodobieństwa wypadku w okresie ubezpieczenia.

2. Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej polegająca na zmianie art. 19 ust. 4 dokonana przez art. 56 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U.10.81.530). Zmiana ta weszła w życie z dniem 14 czerwca 2010 r.

Przedmiotem zmian było wyłączenie z obowiązku zachowania tajemnicy ubezpieczeniowej danych dotyczących umów ubezpieczenia, stanowiących informację gospodarczą w rozumieniu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych na zasadach i w trybie określonym w ww. akcie prawnym.

3. Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej polegająca na zmianie art. 19 ust. 2 pkt 6, dokonana przez art. 6 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 127.858). Zmiana weszła w życie z dniem 30 lipca 2010 r.

Przedmiotowa zmiana polegała na określeniu, że udostępnianie informacji objętych tajemnicą ubezpieczeniową, udzielanych przez zakłady ubezpieczeń na wniosek Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej lub dyrektora urzędu kontroli skarbowej będzie następowało w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach dot. kontroli skarbowej.

4. Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej polegająca na zmianie art. 35, dokonana przez art. 2 ustawy z dnia z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe, ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ustawy o funduszach inwestycyjnych, ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. Nr 126.853). Zmiana weszła w życie z dniem 14 sierpnia 2010 r. i stanowiła wdrożenie następujących dyrektyw: dyrektywy 2007/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 września 2007 r. zmieniającej dyrektywę Rady 92/49/EWG oraz dyrektywy 2002/83/WE, 2004/39/WE, 2005/68/WE i 2006/48/WE w zakresie zasad proceduralnych i kryteriów oceny stosowanych w ramach oceny ostrożnościowej przypadków nabycia lub zwiększenia udziałów w podmiotach sektora finansowego (Dz. Urz. UE L 247 z 21.09.2007, str. 1).

Na mocy art. 35 ust. 1 nowelizowanej ustawy podmiot, który zamierza nabyć albo objąć akcje krajowego zakładu ubezpieczeń w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie progów 10%, 20%, jednej trzeciej lub 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, zobowiązany jest zawiadomić o tym fakcie organ nadzoru. Omawiany przepis obejmuje zarówno przypadki, w których nabywane lub obejmowane akcje są uprzywilejowane co do prawa głosu, jak też przypadki, w których prawo głosu z akcji jest wyłączone. Obowiązek powyższy spoczywa również na podmiocie, który zamierza stać się

podmiotem dominującym w stosunku do zakładu ubezpieczeń w sposób inny niż poprzez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji. Obowiązek ten ciąży także na pośrednio nabywającym albo obejmującym akcje krajowego zakładu ubezpieczeń oraz na podmiocie, który pośrednio staje się podmiotem dominującym. W art. 35 ust. 3 i 8 sprecyzowano zasady reprezentacji podmiotów składających zawiadomienie do organu nadzoru. Obowiązek taki został nałożony w taki sposób, by zawsze podmiotem zawiadamiającym był podmiot dominujący, niebędący niczym podmiotem zależnym - "podmiot pierwotnie dominujący", a zatem znajdujący się na szczycie struktury kapitałowej. Ponadto w wyniku nowelizacji dodane zostały przepisy, które określają sposób postępowania przed organem nadzoru w przedmiocie zawiadomienia o zamiarze nabycia lub objęcia akcji lub praw z akcji krajowego zakładu ubezpieczeń

5. Nowelizacja ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119, z późn. zm.) polegająca na dodaniu art. 1 ust. 2 pkt 5a, dokonana przez art. 5 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe, ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ustawy o funduszach inwestycyjnych, ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym Zmiana weszła w życie z dniem 14 sierpnia 2010 r.

Zmiana polegała na powierzeniu KNF nadzoru nad agencjami ratingowymi w zakresie przewidzianym przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1060/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie agencji ratingowych (Dz. Urz. WE L 302 z 17.11.2009, str. 1).

2. Analiza danych o sektorze ubezpieczeń i reasekuracji

2.1. Podmioty rynku ubezpieczeniowego

Na koniec III kwartału 2010 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce posiadało 65 krajowych zakładów ubezpieczeń², w tym 31 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 34 zakłady ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych.

Wśród krajowych zakładów ubezpieczeń działalność ubezpieczeniową prowadziło 30 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 33 zakłady pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (w tym 1 zakład reasekuracji – PTR S.A.). Dwa zakłady ubezpieczeń – WÜSTENROT ŻYCIE TU S.A. oraz TUW BEZPIECZNY DOM znajdują się w dobrowolnej likwidacji.

Pozostałe zmiany w liczbie podmiotów ubezpieczeniowych w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego:

- MEDICA POLSKA UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE TU S.A. - zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej w Polsce zakład otrzymał dnia 28 czerwca 2010 r., natomiast pierwszą polisę ubezpieczeniową wystawił w dniu 28 września 2010 r.,
- HDI-GERLING POLSKA TU S.A. – połączenie z HDI ASEKURACJA TU S.A. w dniu 30 czerwca 2010 r.,
- MONDIAL ASSISTANCE INTERNATIONAL AG - w związku z przeniesieniem siedziby zagranicznego zakładu ubezpieczeń ze Szwajcarii do Francji w I półroczu 2010 r., przestał prowadzić działalność w Polsce jako główny oddział; zakład ten od końca lutego 2010 r. działa jako oddział na zasadzie swobody zakładania przedsiębiorstw i podlega nadzorowi kraju macierzystego (Francji).

Dodatkowo notyfikację na działalność w Polsce na koniec III kwartału 2010 r. posiadało 537 zagranicznych zakładów ubezpieczeń (w ramach swobody świadczenia usług) oraz 17 zagranicznych zakładów ubezpieczeń (w ramach swobody zakładania przedsiębiorstw, czyli poprzez oddział).

2.2. Przychody zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji

2.2.1. Składka przypisana brutto

Za pierwsze trzy kwartały 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń wyniosła 40,20 mld zł i była o 4,80% (o 1,84 mld zł) wyższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, kiedy to jej wartość wynosiła 38,35 mld zł.

Składka zakładów ubezpieczeń na życie (dział I)

Za pierwsze trzy kwartały 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie wyniosła 23,27 mld zł, co stanowiło wzrost o 4,31% (o 0,96 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęła wartość 22,31 mld zł. Wzrost składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. zanotowało 16 zakładów ubezpieczeń na życie.

Za pierwsze trzy kwartały 2010 r. jedynie dwie grupy ubezpieczeń na życie (grupa 3 i 4) zanotowały wzrost wartości składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Największy pod względem wartości wzrost, o 1,32 mld zł, tj. o 29,13% (z 4,53 mld zł do 5,85 mld zł) zanotowano w grupie 3 (ubezpieczenia na

W III kwartale 2010 r. jeden zakład ubezpieczeń rozpoczął działalność ubezpieczeniową. Jeden zakład ubezpieczeń podjął decyzję o rozwiązaniu

Za pierwsze trzy kwartały 2010 r. nastąpił wzrost składki o 4,80%.

Prawie tyle samo zakładów ubezpieczeń na życie zanotowało wzrost składki co jej spadek

Znaczący, o ok. 30%, wzrost składki jedynie w ubezpieczeniach związanych z UFK

² Zakłady ubezpieczeń: zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji działu II.

życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym). Natomiast istotna zmiana nastąpiła w grupie 1 (ubezpieczenia na życie) - wartość składki przypisanej brutto zmniejszyła się o 0,33 mld zł tj. o 2,33% (z 14,35 mld zł do 14,02 mld zł). Obserwowany spadek wartości składki przypisanej brutto w 1 grupie jest m.in. wynikiem wprowadzenia przez banki, konkurencyjnych produktów, tj. lokat z dzienną kapitalizacją pozwalającą uniknąć płacenia podatku od dochodów kapitałowych (tzw. podatku Belki).

Składka zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II)

Za pierwsze trzy kwartały 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń osobowych i majątkowych wyniosła 16,93 mld zł, co stanowiło wzrost o 5,49% (0,88 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęła wartość 16,05 mld zł.

W okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. na uwagę zasługuje wzrost wartości składki:

- w grupie 10 (OC komunikacyjne) w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 0,20 mld zł tj. 3,76% (z 5,38 mld zł do 5,58 mld zł),
- w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowane żywiołami) o 0,15 mld zł, tj. o 8,77% (z 1,74 mld zł do 1,90 mld zł) oraz
- w grupie 3 (ubezpieczenia autocasco) o 0,13 mld zł, tj. 3,63% (z 3,65 mld zł do 3,78 mld zł).

Wzrost składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu OC komunikacyjnym wynika z konsekwencji zmian taryf składek mających miejsce w 2010 r.

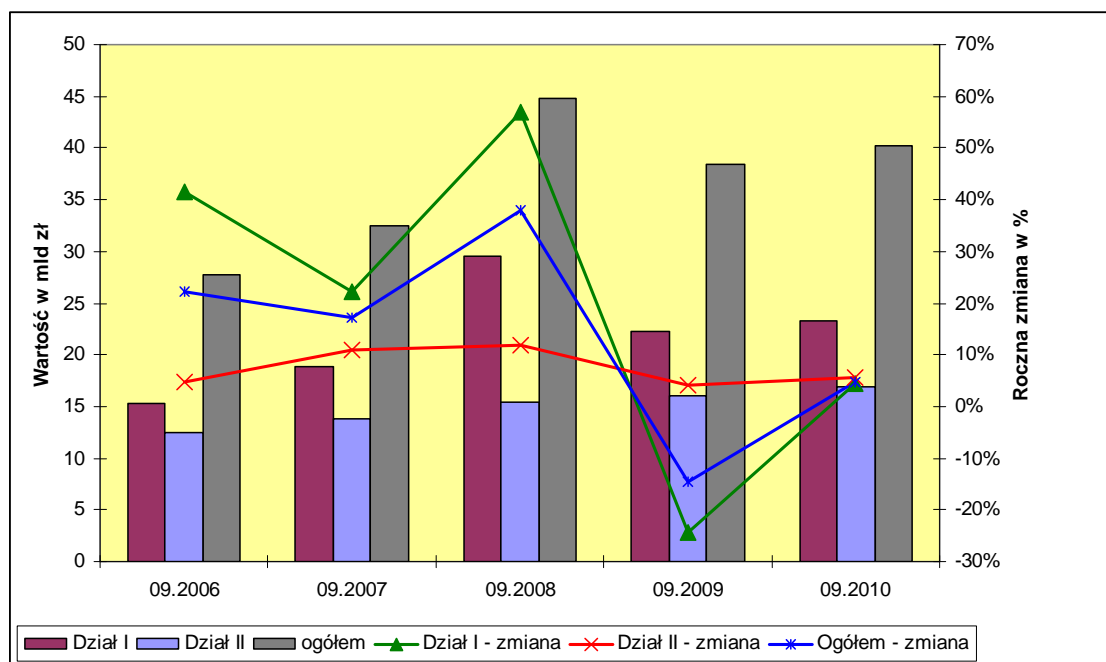
Natomiast spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. miał miejsce w przypadku 6 grup ubezpieczeń, z czego największy:

- w grupie 16 (ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych) o 0,14 mld zł, tj. 19,97% (z 0,73 mld zł do 0,59 mld zł),
- w grupie 6 (ubezpieczenia casco żeglugi morskiej i śródlądowej) o 0,02 mld zł, tj. 20,82% (z 0,09 mld zł do 0,07 mld zł) oraz grupy 12 (ubezpieczenia OC za żeglugę morską i śródlądową) o 0,01 mld zł (z 0,03 mld zł do 0,02 mld zł), tj. o 27,20%.

Większość zakładów ubezpieczeń działu II zanotowała wzrost składki przypisanej brutto

Wzrost składki przypisanej brutto największy w grupach 10, 8 i 3, czyli tych o najgorszych wynikach technicznych

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto w okresie pierwszych trzech kwartałów w latach

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.2.2. Struktura portfela ubezpieczeń

Struktura składki przypisanej brutto działu I

W strukturze ubezpieczeń w działalności bezpośredniej działu I za trzy kwartały 2010 r. przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 60,37% składki przypisanej brutto działu I. Dodatkowo, należy zaznaczyć, iż w grupie 1 łączną składkę przypisaną brutto z ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych³ za trzy kwartały 2010 r., wyniosła 3,62 mld zł, co stanowi 25,82% składki przypisanej brutto w grupie 1. Ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) stanowiły 25,22% łącznej składki. Kolejną pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5) stanowiące 13,77% składki. Udział ubezpieczeń posagowych (grupa 2) i rentowych (grupa 4) był nieznaczny i wynosił odpowiednio: 0,38% i 0,26% składki przypisanej brutto działu I. Reasekuracja czynna stanowi 0,22% składki przypisanej brutto dla całego działu I.

Analizując zmiany w strukturze składki przypisanej brutto w działalności bezpośredniej w okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., można zauważyć spadek udziału ubezpieczeń na życie (grupa 1) o 4,11 p.p. (z 64,48%) oraz wzrost udziału ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) – o 4,85 p.p. (z 20,37%).

Struktura składki przypisanej brutto działu II

W strukturze pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych w działalności bezpośredniej w okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. dominowały ubezpieczenia komunikacyjne (grupa 3 i grupa 10) stanowiące łącznie 56,68% składki przypisanej

W strukturze ubezpieczeń działu I przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 60,37% składki działu

W strukturze ubezpieczeń osobowych i majątkowych dominowały ubezpieczenia komunikacyjne stanowiące łącznie 56,68% składki działu

³ Ubezpieczeniowe produkty strukturyzowane stanowią najczęściej połączenie ubezpieczenia na życie i dożycie (lub rzadziej ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym). Są to produkty z gwarancją ochrony kapitału, w których zyski zależą od inwestycji w instrumenty pochodne.

brutto działu II, przy czym udział ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wynosił 33,79%, natomiast ubezpieczeń autocasco 22,89%.

Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia majątkowe (grupa 8 i grupa 9), które stanowiły łącznie 18,84% składki. Na kolejnych miejscach znajdowały się ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 1 i grupa 2) o udziale 7,56%, ubezpieczenia finansowe (grupa 14-16) o udziale 7,07% oraz ubezpieczenia OC (inne niż OC komunikacyjne) o udziale w rynku wynoszącym 6,17%.

Porównując strukturę rynku działu II w okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego należy wskazać na spadek udziału ubezpieczeń komunikacyjnych w rynku. Udział ubezpieczeń grupy 10 spadł z 34,26% do 33,79% (o 0,47 p.p.), zaś ubezpieczeń grupy 3 z 23,24% do 22,89% (o 0,35 p.p.). Natomiast warto zauważyć wzrost udziału ubezpieczeń ochrony prawnej (grupa 17), której udział zwiększył się z 0,38% do 1,03% (o 0,65 p.p.). Jest to największy wzrost udziału w rynku działu II w okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. Zwiększenie udziału w rynku działu II nastąpiło również w przypadku grupy 13 (o 0,42 p.p., tj. z 5,54% do 5,96%).

2.2.3. Koncentracja rynku ubezpieczeń

Polski rynek ubezpieczeń charakteryzuje się dość wysokim stopniem koncentracji, pomimo iż udział największych zakładów systematycznie się zmniejsza. Wyższy poziom koncentracji ma miejsce w dziale II. W okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. udział w składce przypisanej brutto ogółem działu:

- trzech największych zakładów na życie wynosił 51,75%,
- pięciu największych zakładów na życie wynosił 63,70%,
- trzech największych zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wynosił 53,94%,
- pięciu największych zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wynosił 66,22%.

Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach składki przypisanej brutto w okresie pierwszych trzech kwartałów w latach 2009 – 2010 w podziale na dział I i dział II zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzoną wielkością składki przypisanej brutto) w okresie III kwartałów w latach 2009-2010

Lp.	Zakład ubezpieczeń	30.09.09	Zakład ubezpieczeń	30.09.10.
Dział I				
1	PZU ŻYCIE SA	32,48%	PZU ŻYCIE SA	28,50%
2	ING TUnŻ S.A.	9,59%	TUnŻ EUROPA S.A.	15,25%
3	TUnŻ WARTA S.A.	9,46%	TUnŻ WARTA S.A.	8,00%
4	TUnŻ EUROPA S.A.	7,89%	ING TUnŻ S.A.	5,99%
5	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	6,12%	AVIVA TUnŻ S.A.	5,96%
Razem		65,53%	Razem	63,70%
Dział II				
1	PZU SA	38,49%	PZU SA	34,94%
2	STU ERGO HESTIA S.A.	9,90%	STU ERGO HESTIA S.A.	10,39%
3	TUIR WARTA S.A.	8,88%	TUIR WARTA S.A.	8,61%
4	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	7,52%	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	7,65%
5	HDI ASEKURACJA TU S.A	3,94%	INTERRISK TU S.A.	4,43%
Razem		68,73%	Razem	66,22%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Polski rynek ubezpieczeń charakteryzuje się dość wysokim stopniem koncentracji

2.2.4. Przychody z działalności lokacyjnej

Przychody z działalności lokacyjnej, z lokat na ryzyko zakładu ubezpieczeń oraz na ryzyko ubezpieczających, w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. wyniosły 10,79 mld zł, co stanowiło spadek o 8,56% (tj. o 1,01 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęły wartość 11,80 mld zł. Związane jest to ze spadkiem przychodów z działalności lokacyjnej w dziale I o 28,27% (z 8,10 mld zł do 5,81 mld zł, tj. o 2,29 mld zł).

W dziale II przychody z działalności lokacyjnej osiągnęły wartość 4,98 mld zł (wzrost o 34,59% tj. o 1,28 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.).

Przychody z działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. ogółem były wyższe o 17,18% (o 1,14 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. i wyniosły 7,75 mld zł (wzrost z poziomu 6,62 mld zł), w tym 64,24% tych przychodów stanowiły przychody zakładów ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Wartość przychodów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęła 2,78 mld zł, co oznacza spadek o 5,05%, czyli o 0,15 mld zł w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to wyniosły 2,91 mld zł.

W strukturze przychodów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem dominują przychody z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych (32,90%), przychody z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (24,65%) oraz niezrealizowane zyski z lokat (23,63%) – głównie z lokat ubezpieczeń na życie gdzie ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający.

Zauważalne są duże różnice pomiędzy strukturami przychodów w poszczególnych działach ubezpieczeń (co w dużej mierze związane jest ze strukturą lokat). W dziale I 39,93% stanowią niezrealizowane zyski z lokat (głównie z lokat ubezpieczeń na życie gdzie ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający), a 28,57% przychodów pochodzi z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (głównie przychody z dłużnych papierów wartościowych Skarbu Państwa). Przychody z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń działu II w 63,86% pochodziły z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych, a jedynie 20,08% z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (głównie przychody z dłużnych papierów wartościowych Skarbu Państwa).

Spadek przychodów z działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń o 8,56%, pomimo znaczącego wzrostu (17,18%) przychodów z działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów

2.3. Koszty działalności ubezpieczeniowej

2.3.1. Odszkodowania i świadczenia

Główną pozycję kosztów zakładów ubezpieczeń stanowiły koszty związane z wypłatą odszkodowań i świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia. W okresie trzech kwartałów 2010 r. zakłady ubezpieczeń wypłaciły w ujęciu brutto 27,71 mld zł odszkodowań i świadczeń wraz z kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów. Wartość ta spadła o 10,66%, czyli o 3,31 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to wyniosła 31,02 mld zł.

Zakłady ubezpieczeń wypłaciły o prawie 11% niższą wartość odszkodowań i świadczeń brutto

Świadczenia zakładów ubezpieczeń na życie

W dziale I w okresie trzech kwartałów 2010 r. zostało wypłaconych 17,14 mld zł świadczeń brutto (61,84% łącznych świadczeń brutto sektora ubezpieczeń), czyli o 21,2% (o 4,61 mld zł) mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego (spadek z wartości 21,75 mld zł). Na spadek wartości świadczeń miały wpływ głównie (o 27,84% o 4,8 mld zł) niższe wypłaty świadczeń w ramach grupy 1 - ubezpieczenia na życie (spadek wartości z 17,25 mld zł do 12,45 mld zł), co związane jest z niższą wypłatą świadczeń z produktów inwestycyjnych. Spadek świadczeń wypłaconych brutto

W dziale I odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto spadły aż o ponad 21%

w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wykazało 15 zakładów ubezpieczeń, a 2 zakłady ubezpieczeń wykazały wzrost powyżej 100%

Odszkodowania i świadczenia zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w okresie trzech kwartałów 2010 r. wyniosły 10,58 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wzrosły o 14,03%, tj. o 1,3 mld zł (wzrost z 9,27 mld zł). Większość zakładów ubezpieczeń odnotowało wzrost wypłaconych odszkodowań i świadczeń (jedynie 4 zakłady zanotowały spadki.

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto zwiększyły się o ponad 14%

Na wzrost odszkodowań i świadczeń w dziale II wpływ miały odszkodowania i świadczenia wypłacone w związku z ubezpieczeniami majątkowymi szkód spowodowanych przez żywioły (skutki intensywnych opadów śniegu w I kwartale 2010 r. oraz powodzi w maju i czerwcu oraz sierpniu i wrześniu 2010 r.), z tytułu szkód komunikacyjnych (wzrost cen części zamiennych, wzrost kosztów robocizny, wzrost świadczeń za szkody osobowe), oraz szkód wynikłych z umów ubezpieczenia kredytu.

Szacunkowe dane dotyczące szkód zgłoszonych do zakładów ubezpieczeń w związku z powodzią na dzień 30 września 2010 r. wynosiły:

- liczba szkód zgłoszonych – 257 332 sztuk, w tym szkody, które miały miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r. – 37 179 sztuk,
- wartość wypłaconych odszkodowań brutto (bez udziału reasekuracji) – 822 028 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 395 865 tys. zł), w tym z tytułu szkód, które miały miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r. 48 103 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 44 465 tys. zł),
- wartość rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto (bez udziału reasekuracji) w związku ze zgłoszonymi już szkodami – 657 020 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 225 235 tys. zł), w tym z tytułu szkód, które miały miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r. 199 274 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 134 515 tys. zł),
- łączna wartość szacowanych przez zakłady ubezpieczeń zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia – 1 479 047 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 621 101 tys. zł), w tym z tytułu szkód, które miały miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r. – 247 278 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 178 980 tys. zł),
- średnia wartość szkody brutto (bez udziału reasekuracji) – 5,7 tys. zł, średnia wartość szkody na udziale własnym (po uwzględnieniu reasekuracji) – 2,41 tys. zł., w tym z tytułu szkód, które miały miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r. 6,7 tys. zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 4,8 tys. zł),
- udział reasekuratorów w szacowanych szkodach wynosi obecnie 58,01%.

Należy pamiętać, że nie wszystkie szkody spowodowane przez powódź w sierpniu i wrześniu zostały zgłoszone i rozliczone do końca trzeciego kwartału 2010 r. Efekt tych szkód będzie widoczny w kolejnych kwartałach.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym wskazuje jaką część składki zarobionej zakład ubezpieczeń przeznaczają na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Wskaźnik szkodowości brutto działu II w okresie trzech kwartałów 2010 r. wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. z 61,24% do 67,48%, tj. o 6,24 p.p. Oznacza to, iż zakłady ubezpieczeń przeznaczyły na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia prawie 68% składki zarobionej na udziale własnym. Najwyższą szkodowością w okresie trzech kwartałów 2010 r. charakteryzowały się:

- grupa 6 – ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej (132,25%). Należy jednak wskazać, że ubezpieczenia z przedmiotowej grupy stanowią niewielki procent (0,44%) składki przypisanej brutto działu II, a strata techniczna wyniosła 0,02 mld zł,
- grupa 8 – ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami (115,17%),
- grupa 10 – ubezpieczenia OC komunikacyjne (86,49%) oraz
- grupa 3 – ubezpieczenia AC komunikacyjne (82,11%).

2.3.2. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Znaczącą pozycję wśród wydatków zakładów ubezpieczeń zajmują koszty działalności ubezpieczeniowej, które obejmują koszty akwizycji, koszty administracyjne oraz prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów.

W okresie trzech kwartałów 2010 r. koszty działalności ubezpieczeniowej, po uwzględnieniu otrzymanych prowizji reasekuracyjnych, osiągnęły wartość 8,46 mld zł, co stanowiło wzrost o 3,47%, tj. o 0,28 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. (wzrost z wartości 8,17 mld zł). Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości około 21 zł z każdych 100 zł składki przypisanej na udziale własnym, przy czym w ubezpieczeniach na życie koszty wyniosły około 16,80 zł, natomiast w ubezpieczeniach pozostałych osobowych i majątkowych około 26,90 zł.

Koszty akwizycji obejmują m.in. wszelkie koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia (np. prowizje agencyjne, koszty badań lekarskich, koszty ekspertyz). Obejmują również płacone cedentom prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach. W okresie III kwartałów 2010 r. koszty akwizycji w zakładach ubezpieczeń ogółem osiągnęły kwotę 6,18 mld zł i były wyższe o 4,71% (tj. 0,28 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to wyniosły 5,91 mld zł. Koszty akwizycji łącznie stanowiły 15,39% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń. Koszty akwizycji w dziale I wyniosły 2,79 mld zł (spadek o 1,63%, tj. o 0,05 mld zł w porównaniu z danymi za III kwartały 2009 r.). W dziale II koszty te wyniosły 3,40 mld zł (wzrost o 10,56%, tj. o 0,32 mld zł).

Koszty administracyjne obejmują koszty zarządu i administracji oraz ogólne koszty dotyczące działalności ubezpieczeniowej, takie jak: koszty utrzymania biur, koszty usług obcych, wynagrodzenia, koszty zużycia energii itp. Koszty administracyjne sektora ubezpieczeń w okresie trzech kwartałów 2010 r. wyniosły 2,65 mld zł (wzrost o 0,83%, tj. o 0,02 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.), w tym 1,15 mld zł w dziale I oraz 1,50 mld zł w dziale II. Koszty te ogółem stanowiły 6,59% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń.

Łącznie koszty administracyjne i akwizycji wyniosły w okresie trzech kwartałów 2010 r. 8,83 mld zł i wzrosły w porównaniu z trzema kwartałami 2009 r. o 3,52% tj. o 0,30 mld zł (wzrost z poziomu 8,53 mld zł).

2.3.3. Koszty działalności lokacyjnej

Koszty działalności lokacyjnej wszystkich zakładów ubezpieczeń w okresie trzech kwartałów 2010 r. wyniosły 1,17 mld zł, co stanowiło spadek o 50,63% (tj. o 1,2 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęły wartość 2,37 mld zł.

W dziale I koszty te osiągnęły 0,79 mld zł (spadek z wartości 1,71 mld zł, tj. o 54,02% - o 0,92 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.). Spadek kosztów

Koszty działalności ubezpieczeniowej (obejmujące koszty akwizycji i koszty administracyjne) zwiększyły się o prawie 3,5%

Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości około 21 zł z każdych 100 zł składki

Koszty działalności lokacyjnej spadły o ponad 50%, głównie poprzez zmniejszenie wyniku ujemnego z realizacji lokat oraz zmniejszeniem niezrealizowanych strat na lokatach

działalności lokacyjnej w dziale I związany jest przede wszystkim ze zmniejszeniem wyniku ujemnego z realizacji lokat oraz zmniejszeniem niezrealizowanych strat na lokatach.

W dziale II koszty działalności lokacyjnej wyniosły 0,38 mld zł (spadek o 43,02%, tj. o 0,28 mld zł).

Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w okresie trzech kwartałów 2010 r. ogółem były niższe o 38,34% (o 0,42 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. i wyniosły 0,68 mld zł (spadek z 1,10 mld zł). Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęły w okresie pierwszych trzech kwartałów 2010 r. wartość 0,30 mld zł. W porównaniu z wartością uzyskaną w analogicznym okresie roku poprzedniego zanotowano spadek tych kosztów o 31,29%, czyli o 0,14 mld zł (spadek z wartości 0,44 mld zł).

W strukturze kosztów działalności lokacyjnej ogółem dominują nie zrealizowane straty na lokatach, które stanowiły 53,85% kosztów (w trzech kwartałach 2009 r. 50,20%) oraz wynik ujemny z realizacji lokat, który stanowił 32,48% kosztów.

Rozpatrując z kolei strukturę kosztów działalności lokacyjnej wg rodzajów lokat (jedynie lokat z pozycji B aktywów) zauważamy, że w kosztach tych dominują koszty związane z akcjami i udziałami (zarówno w jednostkach podporządkowanych, jak i pozostałych) stanowiące ponad 40% kosztów. Ponadto 30,51% kosztów, to koszty wynikające z instrumentów pochodnych, w istotnej części związane z produktami strukturyzowanymi.

Mimo największego udziału w portfelu lokat, koszty związane z dłużnymi papierami wartościowymi i innymi papierami wartościowymi o stałej kwocie dochodu stanowią jedynie 17,14% łącznych kosztów.

Struktury kosztów działalności lokacyjnej poszczególnych działów ubezpieczeń są zbliżone, jednak, zgodnie ze strukturą lokat, w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II dominują koszty związane z akcjami i udziałami w jednostkach podporządkowanych, natomiast w dziale I z akcji i udziałów w pozostałych jednostkach.

2.4. Wyniki zakładów ubezpieczeń

2.4.1. Wynik techniczny

W okresie trzech kwartałów 2010 r. odnotowano zysk techniczny sektora ubezpieczeń na poziomie 1,63 mld zł (spadek o 54,36%, tj. o 1,95 mld zł w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego). W okresie tym w dziale ubezpieczeń na życie zysk techniczny wyniósł 2,76 mld zł (spadek o 21,12%, tj. o 0,74 mld zł), a w dziale ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wystąpiła strata techniczna na poziomie 1,13 mld zł (w analogicznym okresie roku ubiegłego wykazywany został zysk techniczny w wysokości 0,075 mld zł) i rozpatrując wyniki zakładów w okresach trzech kwartałów poszczególnych lat, była to najwyższa strata techniczna w historii.

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie

W okresie trzech kwartałów 2010 r. dodatni wynik techniczny został wypracowany we wszystkich grupach ubezpieczeń na życie. Największy zysk techniczny, w wysokości 1,12 mld zł, odnotowano w grupie 1, a w następnej kolejności w grupie 5, w której wyniósł 1,10 mld zł.

Zmniejszenie zysku technicznego zakładów ubezpieczeń na życie w dużej mierze wynikało ze spadku wyniku w ubezpieczeniach grupy 1, co wynikało głównie ze wzrostu zmiany stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym.

Wśród zakładów ubezpieczeń na życie dodatni wynik techniczny za trzy kwartały 2010 r. na łączną kwotę 2,81 mld zł osiągnęły 23 zakłady ubezpieczeń. Stratę techniczną wynoszącą łącznie 0,05 mld zł wykazało 7 zakładów ubezpieczeń na życie.

Spadek wyniku technicznego w dziale I wynika ze spadku wyniku w grupie 1

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

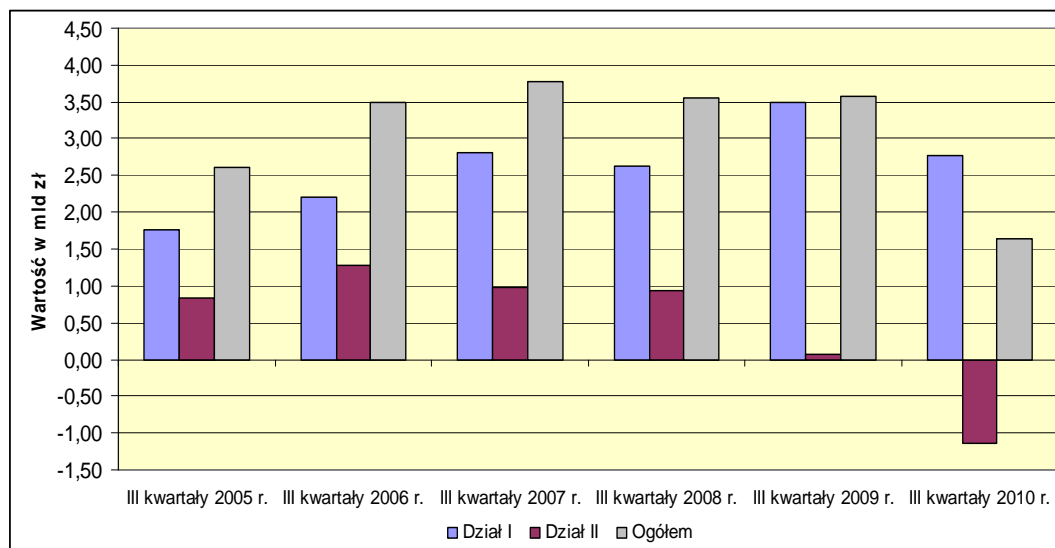
Spadek wyniku technicznego w dziale II związany był przede wszystkim z wykazaniem straty technicznej w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) w wysokości 0,69 mld zł (za trzy kwartały 2009 r. wystąpiła strata techniczna w wysokości 0,01 mld zł) oraz powiększeniem straty technicznej w ubezpieczeniach komunikacyjnych (wzrost z 0,53 mld zł do 0,94 mld zł, tj. o 0,41 mld zł). Do głównych przyczyn pogorszenia wyniku technicznego w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) należy zaliczyć głównie wzrost odszkodowań i świadczeń wypłaconych w związku zalegającymi opadami śniegu w I kwartale 2010 r. oraz skutki powodzi w maju i czerwcu oraz sierpniu i wrześniu 2010 r. Natomiast na istotne pogorszenie wyniku technicznego w ubezpieczeniach komunikacyjnych miało wpływ poniesienie straty technicznej w ubezpieczeniach grupy 3 (AC), podczas gdy w analogicznym okresie roku ubiegłego w grupie 3 odnotowany był zysk techniczny. W ubezpieczeniach grupy 10 (OC komunikacyjne) nastąpiło zmniejszenie – w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego - straty technicznej. Powyższe związane jest z wprowadzeniem zmian w zakresie taryfikacji składek ubezpieczeniowych (w okresie trzech kwartałów 2010 r. wprowadzono 23 zmiany taryf w ubezpieczeniach grupy 10), w tym przez zakłady ubezpieczeń o największym udziale w przedmiotowej grupie ubezpieczeń⁴.

W dziale II wystąpiła strata techniczna wynikająca głównie ze straty technicznej w grupach 8, 10 oraz 3

Należy wskazać, że dodatni wynik techniczny osiągnięty został w 11 grupach ubezpieczeń, najbardziej rentowne okazały się ubezpieczenia grupy 1 (ubezpieczenia wypadkowe), w której zysk techniczny wyniósł 0,27 mld zł.

W dziale II dodatni wynik techniczny za trzy kwartały 2010 r. osiągnęło 8 zakładów ubezpieczeń i w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. liczba zakładów osiągających zysk spadła o 6. łączna suma zysków technicznych tych zakładów ubezpieczeń wyniosła 0,14 mld zł. łączna strata techniczna 25 zakładów ubezpieczeń działu II wyniosła 1,27 mld zł.

Wykres 2. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w okresie III kwartałów w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

⁴ W roku 2010 zakłady ubezpieczeń poinformowały organ nadzoru łącznie o 48 zmianach taryf składek w ubezpieczeniach OC komunikacyjnego.

2.4.2. Wynik z działalności lokacyjnej

Należy zauważyć, że w przypadku zakładów ubezpieczeń na życie działalność lokacyjna jest ujęta w technicznym rachunku ubezpieczeń, więc omawiany powyżej wynik techniczny tego działu, prezentuje zarówno wynik z działalności ubezpieczeniowej, jak i lokacyjnej.

Zakłady ubezpieczeń na działalności lokacyjnej zarobiły w okresie trzech kwartałów 2010 r. 9,62 mld zł. (w analogicznym okresie roku poprzedniego 9,42 mld zł, czyli o 0,20 mld zł mniej). Zakłady ubezpieczeń na życie wykazały z działalności lokacyjnej zysk w wysokości 5,02 mld zł, który był o 21,35% mniejszy niż w okresie trzech kwartałów 2009 r. (6,38 mld zł), z kolei zakłady ubezpieczeń działu II wykazały z działalności lokacyjnej zysk wyższy o 51,84% (4,60 mld zł).

Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	09.09	09.10	Zmiana	Zmiana w %	09.09	09.10	Zmiana	Zmiana w %
Wynik z działalności lokacyjnej (ogółem)	6,38	5,02	-1,36	-21,35	3,03	4,60	1,57	51,84
Przychody z działalności lokacyjnej (ogółem)	8,09	5,81	-2,29	-28,24	3,69	4,98	1,29	34,84
I. Przychody z lokat	4,41	3,49	-0,92	-20,78	3,42	4,75	1,33	39,06
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0,00	0,00	0,00	2396,42	0,01	0,01	0,00	-5,29
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0,26	0,36	0,10	37,62	1,46	3,19	1,73	118,89
2.1. z udziałów i akcji	0,26	0,36	0,10	37,56	1,45	3,18	1,73	119,08
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0,00	0,00	0,00	59,82	0,00	0,00	0,00	13,39
2.3. z pozostałych lokat	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	0,00	-100,00
3. Przychody z innych lokat finansowych	2,46	2,22	-0,24	-9,62	1,45	1,12	-0,33	-22,47
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0,07	0,07	0,00	0,34	0,02	0,03	0,01	23,46
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1,70	1,66	-0,04	-2,09	1,35	1,00	-0,35	-25,76
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0,67	0,47	-0,21	-30,58	0,02	0,05	0,02	95,36
3.4. z pozostałych lokat	0,02	0,02	0,00	24,53	0,05	0,05	-0,01	-10,79
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0,00	0,06	0,06	3741,70	0,17	0,06	-0,11	-62,53
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	1,69	0,85	-0,84	-49,74	0,33	0,37	0,04	11,21
II. Nie zrealizowane zyski z lokat	3,69	2,32	-1,37	-37,17	0,28	0,23	-0,05	-17,49
Koszty działalności lokacyjnej (ogółem)	1,71	0,79	-0,92	-54,02	0,66	0,38	-0,28	-43,01
I. Koszty działalności lokacyjnej	0,72	0,35	-0,38	-52,17	0,46	0,18	-0,27	-59,45
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0,00	0,00	0,00	-66,54	0,01	0,01	0,00	-10,82
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0,04	0,07	0,02	55,30	0,06	0,05	-0,01	-15,43
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0,06	0,02	-0,04	-70,65	0,13	0,01	-0,12	-90,48
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0,62	0,26	-0,36	-57,86	0,26	0,12	-0,14	-54,84
II. Nie zrealizowane straty na lokatach	0,98	0,44	-0,54	-55,38	0,21	0,19	-0,01	-6,65

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.4.3. Wynik finansowy

Wynik finansowy netto sektora ubezpieczeń w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. wyniósł 5,97 mld zł i zwiększył się o 2,62%, tj. o 0,14 mld zł w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to osiągnął 5,81 mld zł. Wynik finansowy netto działu I wyniósł 2,88 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku zmniejszył się o 11,80%, tj. o 0,39 mld zł (wówczas jego wartość wynosiła 3,27 mld zł). W dziale II wynik finansowy netto osiągnął wartość 3,08 mld zł i był najwyższy w historii (patrzac na wyniki sektora w trzech pierwszych kwartałach poszczególnych lat). W odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego, kiedy to jego wartość wynosiła 2,55 mld zł, zanotował on wzrost o 21,13%, tj. o 0,53 mld zł.

Sektor ubezpieczeń wykazał wyższy zysk finansowy. Wynikało to z największego zysku finansowego w dziale II.

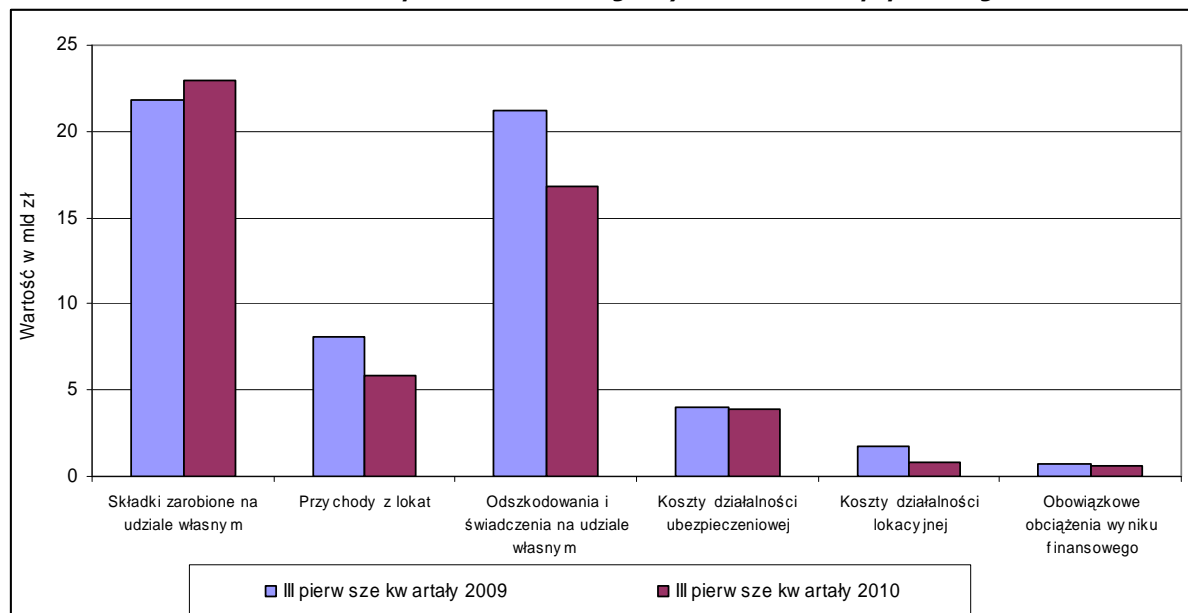
Zysk finansowy netto osiągnęły 23 zakłady ubezpieczeń na życie oraz 16 zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych. Stratę finansową netto wykazało 7 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 17 zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych.

Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I za III pierwsze kwartały w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)		Zmiana	
	30.09.09	30.09.10	w mln zł	w %
Przychody ogółem	30252,56	29100,58	-1151,98	-3,81
Składki zarobione na udziale własnym	21824,15	22932,97	1108,82	5,08
Przychody z lokat	8092,19	5806,66	-2285,53	-28,24
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	219,98	243,68	23,70	10,77
Pozostałe przychody operacyjne	116,25	117,29	1,03	0,89
Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	
Koszty ogółem	26983,10	26216,94	-766,15	-2,84
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	21214,79	16766,84	-4447,95	-20,97
Zmiany stanu innych rezerw techniczno – ubezpieczeniowych	-944,98	3802,06	4747,04	-502,34
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	26,65	48,76	22,11	82,97
Koszty działalności ubezpieczeniowej	3962,93	3910,70	-52,23	-1,32
Koszty działalności lokacyjnej	1708,86	785,36	-923,50	-54,04
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	175,78	201,08	25,30	14,39
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	
Pozostałe koszty operacyjne	109,71	97,17	-12,53	-11,43
Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	729,36	604,97	-124,39	-17,06
Wynik finansowy netto	3269,46	2883,64	-385,82	-11,80

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 3. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w okresie III pierwszych kwartałów 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale I na wynik finansowy III kwartału 2010 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, wpłynął przede wszystkim wzrost składki, zmniejszenie przychodów z lokat, zmniejszenie świadczeń wypłaconych brutto.

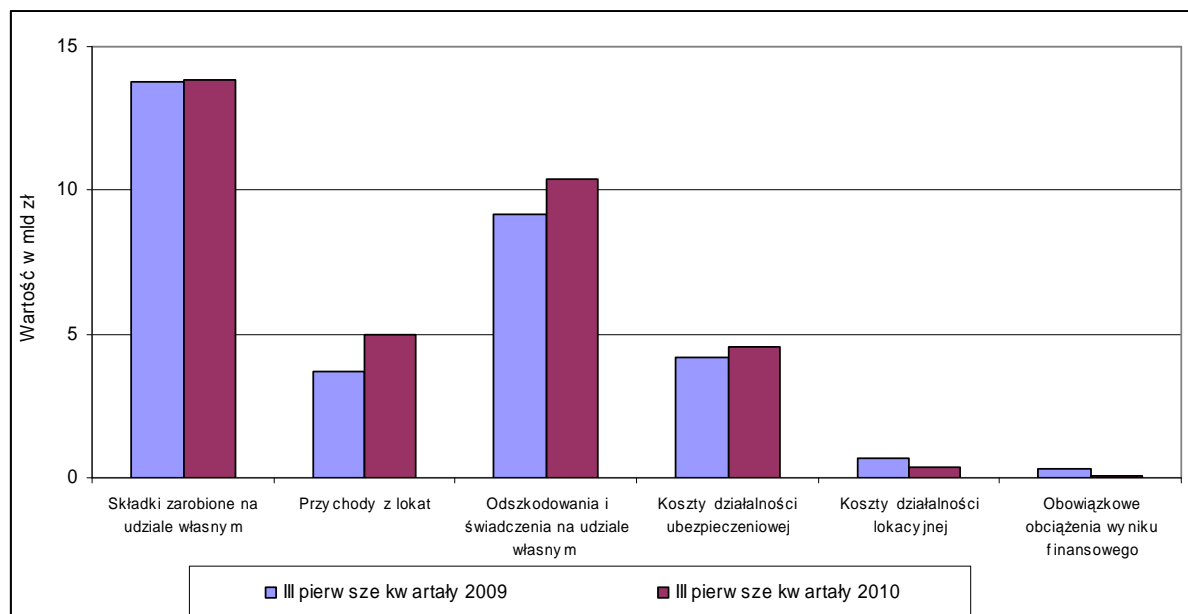
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II za III pierwsze kwartały w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)	Zmiana
------------------	--------------------	--------

	30.09.09	30.09.10	w mln zł	w %
Przychody ogółem	17775,11	19148,82	1373,70	7,73
Składki zarobione na udziale własnym	13752,16	13859,81	107,65	0,78
Przychody z lokat	3700,67	4979,70	1279,03	34,56
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	147,84	148,53	0,70	0,47
Pozostałe przychody operacyjne	174,44	160,77	-13,67	-7,84
Zyski nadzwyczajne	0,02	0,01	-0,01	-47,13
Koszty ogółem	15230,73	16065,68	834,96	5,48
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym Z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	9168,11	10372,00	1203,90	13,13
Zmiany stanu innych rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	0,09	2,55	2,46	2731,11
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	30,55	21,14	-9,41	-30,81
Koszty działalności ubezpieczeniowej	4191,35	4545,83	354,49	8,46
Koszty działalności lokacyjnej	667,87	377,11	-290,76	-43,54
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	702,73	468,93	-233,80	-33,27
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozostałe koszty operacyjne	144,94	203,59	58,65	40,47
Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	0,00
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	325,09	74,53	-250,56	-77,07
Wynik finansowy netto	2544,39	3083,13	538,74	21,17

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

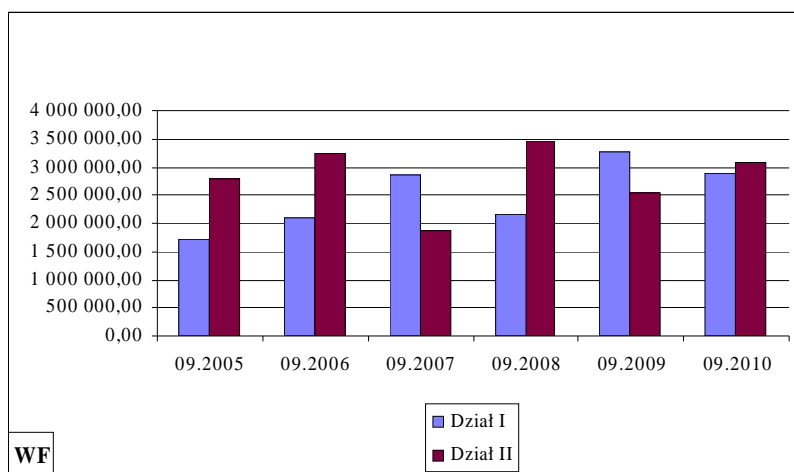
Wykres 4. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w okresie III pierwszych kwartałów 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale II na wzrost wyniku finansowego w trzech pierwszych kwartałach 2010 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, wpłynął głównie wzrost wartości przychodów z lokat.

Wykres 5. Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń w okresie III pierwszych kwartałów w latach 2005–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.4.4. Wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności obrazują relacje zachodzące pomiędzy wynikami finansowymi zakładu ubezpieczeń w odniesieniu do różnych kategorii ekonomicznych, mają więc za zadanie ocenę zysku osiągniętego z poniesionych nakładów. Wskaźniki rentowności określają wielkość wyniku finansowego brutto lub netto przypadającą na jednostkę zaangażowanych w zakładzie ubezpieczeń kapitałów własnych, aktywów ogółem czy składki przypisanej brutto. W przypadku odnotowanego zysku określają stopę zwrotu ze środków będących w dyspozycji zakładu ubezpieczeń bądź z działalności ubezpieczeniowej.

- **Wskaźnik rentowności sprzedaży netto** informuje o udziale wyniku finansowego netto w wartości składki przypisanej brutto. Wskazuje, ile złotych zysku generuje jedna złotówka składki przypisanej brutto. W okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. 100 zł składki przypisanej brutto przyniosło dla całego sektora około 14,84 zł zysku, przy czym w dziale I 12,39 zł, a w dziale II 18,22 zł, podczas gdy w analogicznym okresie 2009 r. 15,16 zł (ogółem), 14,66 zł w dziale I oraz 15,86 zł w dziale II.
- **Wskaźnik rentowności kapitałów (ROE)** w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. kształtował się na poziomie 20,71% dla całego sektora (wzrost z 14,38%, tj. o 6,33 p.p. w stosunku do III pierwszych kwartałów 2009 r.), podczas gdy w dziale I wyniósł 23,13% (spadek z 25,35%, tj. o 2,21 p.p.) oraz 18,86% w dziale II (wzrost z 9,25%, tj. o 9,62 p.p.).
- **Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)** w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. kształtował się na poziomie 4,24% dla sektora ubezpieczeń ogółem (wzrost z 4,03%, tj. o 0,22 p.p. w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.), 3,17% w dziale I (spadek z 3,79%, tj. o 0,62 p.p.) oraz 6,20% w dziale II (wzrost z 4,38%, tj. o 1,82 p.p.).
- **Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej** wykazuje wyraźną procentowo relację dochodów z lokat do średniej wartości lokat bilansowych i stanowi podstawowe kryterium oceniające efektywność zarządzania portfelem lokat.

W okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. nastąpiło zwiększenie rentowności działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń. Wartość wskaźnika dla całego sektora ubezpieczeń wynosiła 7,60%, przy czym w dziale I 5,90%, a w dziale II 11,08%. W analogicznym okresie roku poprzedniego wskaźniki te

wyniosły 7,32% dla całego sektora ubezpieczeń, 7,85% dla zakładów ubezpieczeń działu I oraz 6,40% dla zakładów ubezpieczeń działu II. Spadek rentowności w dziale I w porównaniu z trzema kwartałami 2009 r. wynika przede wszystkim z niższych przychód z lokat.

2.5. Aktywa zakładów ubezpieczeń

Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 140,67 mld zł i spadła w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. o 2,59%, tj. o 3,74 mld zł (z 144,41 mld zł). W odniesieniu do początku roku wartość aktywów zwiększyła się o 1,21%, tj. o 1,68 mld zł (z 138,99 mld zł).

Główną pozycją aktywów zakładów ubezpieczeń działu I i działu II są lokaty, stanowiące 71,30% sumy bilansowej oraz aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, których udział w sumie bilansowej wynosi 28,70%.

Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie, równe 90,94 mld zł, wzrosły o 5,37% (z 86,30 mld zł, tj. o 4,63 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., natomiast od początku roku wzrosły o 3,46% (z 87,90 mld zł, tj. o 3,04 mld zł).

Udział lokat B w strukturze aktywów zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł 55,24%, a udział aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający wynosi 39,94%.

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość aktywów wyniosła 49,74 mld zł, co w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowi spadek o 14,41% tj. o 8,37 mld zł (z 58,11 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość aktywów zmniejszyła się o 2,65%, tj. o 1,35 mld zł (z 51,09 mld zł).

Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie zwiększyły się, natomiast zakładów ubezpieczeń majątkowych zanotowały spadek

Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Dział I					
Lokaty (poz. B aktywów)	34 840,39	39 314,62	53 619,87	51 470,14	50 228,89
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	24 979,76	36 270,93	29 806,42	30 291,74	36 323,93
Należności	740,16	759,13	1 053,50	1 197,13	940,60
Suma bilansowa	62 113,47	78 555,43	87 708,96	86 301,21	90 935,91
Zmiana sumy bilansowej	18,31%	26,47%	11,65%	-1,61%	5,37%
Dział II					
Lokaty (poz. B aktywów)	33 674,48	40 838,05	44 516,78	49 668,55	39 999,17
Należności	4 081,47	3 722,00	4 009,37	4 658,76	5 174,84
Suma bilansowa	40 072,23	47 330,89	52 381,08	58 188, 25	49 735,62
Zmiana sumy bilansowej	14,14%	18,08%	10,64%	11,10%	-14,41%
Ogółem					
Lokaty (poz. B aktywów)	68 514,87	80 152,66	98 136,65	101 138,69	90 228,07
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	24 979,76	36 270,93	29 806,42	30 291,74	36 323,93
Należności	4 821,64	4 481,12	5 062,87	5 855,90	6 115,44
Suma bilansowa	102 147,81	125 828,25	140 010,97	144 407,92	140 671,53
Zmiana sumy bilansowej	16,64%	23,18%	11,27%	3,14%	-2,59%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.5.1. Lokaty zakładów ubezpieczeń (lokaty z pozycji B aktywów)

Wartość lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 90,23 mld zł, co w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowi spadek o 10,79%, tj. o 10,91 mld zł (z 101,14 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość lokat zmniejszyła się o 3,99%, tj. o 3,75 mld zł (z 93,98 mld zł). Główną pozycję w strukturze lokat stanowią dłużne papiery wartościowe (głównie dłużne papiery wartościowe Skarbu Państwa) i depozyty bankowe, których udział wynosi odpowiednio: 63,61% oraz 15,84%.

W zakładach ubezpieczeń na życie, na koniec III kwartału 2010 r., lokaty z pozycji B aktywów wynosiły 50,29 mld zł, co oznacza, że w stosunku do stanu na koniec analogicznego okresu 2009 r. zmniejszyły się o 2,41%, tj. o 1,24 mld zł (z 51,47 mld zł), natomiast w odniesieniu do stanu na początek roku zanotowały spadek o 1,37%, tj. o 0,70 mld zł (z 50,93 mld zł).

Udział dłużnych papierów wartościowych i depozytów bankowych w lokatach zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł odpowiednio: 63,38% oraz 24,64%. Zmiana w porównaniu ze stanem na koniec III kwartału 2009 r. wyniosła odpowiednio: 0,68 p.p. (z 62,70%) oraz (-) 2,02 p.p. (z 26,66%).

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość lokat na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 40,00 mld zł, co stanowi spadek w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. 19,47%, tj. o 9,67 mld zł (z wartości 49,67 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość lokat zmniejszyła się o 7,09%, tj. o 3,05 mld zł (z 43,05 mld zł).

Dominującymi pozycjami w strukturze lokat zakładów ubezpieczeń działu II były dłużne papiery wartościowe i lokaty w jednostkach podporządkowanych, których udział w lokatach wyniósł odpowiednio: 63,89% oraz 19,42%. Zmiana udziału w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wyniosła odpowiednio: 3,06 p.p. oraz 0,52 p.p. (z 69,25% oraz z 16,81%). Depozyty bankowe stanowiły 4,49% lokat ogółem zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych.

Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Dział I					
Nieruchomości	0,64%	0,61%	0,48%	0,76%	0,81%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	3,98%	3,72%	2,83%	2,78%	2,90%
Akcje i udziały	6,99%	7,10%	4,85%	5,52%	6,84%
Dłużne papiery wartościowe	73,78%	74,78%	56,22%	62,70%	63,38%
Pożyczki	6,74%	5,07%	2,97%	1,30%	0,53%
Depozyty bankowe	7,85%	8,55%	32,42%	26,66%	24,64%
Pozostałe lokaty	0,02%	0,17%	0,24%	0,28%	0,91%
Dział II					
Nieruchomości	2,13%	1,64%	1,48%	1,89%	2,35%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	14,90%	18,02%	16,29%	16,81%	19,42%
Akcje i udziały	9,93%	9,23%	7,23%	6,06%	8,34%
Dłużne papiery wartościowe	61,67%	61,23%	66,19%	69,25%	63,89%
Pożyczki	6,26%	4,81%	2,82%	1,09%	0,94%
Depozyty bankowe	4,98%	4,97%	5,93%	4,82%	4,79%
Pozostałe lokaty	0,14%	0,11%	0,06%	0,08%	0,26%
Ogółem					
Nieruchomości	1,37%	1,13%	0,93%	1,31%	1,49%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	9,35%	11,00%	8,93%	9,67%	10,22%
Akcje i udziały	8,43%	8,19%	5,93%	5,78%	7,50%
Dłużne papiery wartościowe	67,83%	67,87%	60,74%	65,92%	63,61%
Pożyczki	6,51%	4,94%	2,90%	1,20%	0,71%
Depozyty bankowe	6,44%	6,73%	20,40%	15,93%	15,84%
Pozostałe lokaty	0,08%	0,14%	0,15%	0,18%	0,62%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.6. Pasywa zakładów ubezpieczeń

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto przeznaczone na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia oraz kapitały własne. Udział rezerw na udziale własnym w sumie bilansowej na koniec III kwartału 2010 r. wyniósł 72,27%, natomiast kapitały własne stanowiły 20,48% wartości sumy bilansowej.

W przypadku zakładów ubezpieczeń działu I udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym i kapitałów własnych w sumie bilansowej na koniec III kwartału 2010 r. wyniósł odpowiednio 80,92% oraz 13,71%.

W przypadku zakładów ubezpieczeń działu II udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym jest niższy i wynosi 56,47%. Z kolei udział kapitałów własnych w sumie bilansowej działu II kształtuje się na poziomie 32,86%.

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto oraz kapitały własne

Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Dział I					
Kapitały własne	7 720,88	10 766,07	10 839,53	12 898,45	12 464,61
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	51 749,38	64 842,78	73 223,44	69 976,96	75 009,96
Udział reasekuratorów w rezerwach	616,59	658,59	676,03	1 235,21	1 426,67
Zobowiązania i fundusze specjalne	1 594,18	1 547,70	2 457,34	1 815,78	1 433,13
Suma bilansowa	62 113,47	78 555,43	87 708,96	86 301,21	90 935,91
Dział II					
Kapitały własne	16 143,18	20 935,49	23 723,52	27 551,73	16 345,04
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	22 162,28	24 146,04	26 499,51	28 681,84	32 172,25
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 270,96	3 236,79	3 018,94	3 252,41	4 088,42
Zobowiązania i fundusze specjalne	3 186,48	3 214,05	3 103,22	3 234,70	3 334,76
Suma bilansowa	40 072,23	47 330,89	52 381,08	58 188,25	49 735,62
Ogółem					
Kapitały własne	23 864,06	31 701,57	34 563,05	40 450,17	28 809,65
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	73 911,66	88 988,82	99 722,95	98 609,04	107 182,21
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 887,55	3 895,37	3 694,97	4 487,62	5 515,09
Zobowiązania i fundusze specjalne	4 780,67	4 761,74	5 560,56	5 050,48	4 767,89
Suma bilansowa	102 147,81	125 828,25	140 010,97	144 407,92	140 671,53

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.6.1. Kapitały zakładów ubezpieczeń

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 28,81 mld zł i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku zmniejszyła się o 28,73%, tj. o 11,61 mld zł (z 40,42 mld zł). Spadek ten związany jest z wypłatą w IV kwartale 2009 r. dywidendy przez PZU SA. W stosunku do stanu na początek roku wartość kapitałów własnych spadła o 1,18%, tj. o 0,34 mld zł (z 29,15 mld zł).

Wartość kapitałów własnych w dziale I i II zanotowała spadek

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec trzeciego kwartału 2010 r. wyniosła 12,46 mld zł i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku ich wartość zmniejszyła się o 3,36%, tj. o 0,44 mld zł (z 12,90 mld zł). W stosunku do stanu na początek roku ich wartość zmniejszyła się o 7,76%, tj. o 1,05 mld zł (z 13,51 mld zł).

Wartość kapitałów własnych zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych na koniec trzeciego kwartału 2010 r. wyniosła 16,35 mld zł. Kapitały te spadły o 11,18 mld zł, tj. o 40,62% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku (z 27,53 mld zł), co związane było głównie z wypłaceniem dywidendy przez PZU SA w IV kwartale 2009 r.

Wartość kapitałów własnych zmniejszyły 7 zakładów ubezpieczeń działu I oraz 15 zakładów ubezpieczeń działu II.

2.6.2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń na koniec trzeciego kwartału 2010 r. wyniosła 4,34 mld zł (1,98 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu I oraz 2,36 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II), co stanowiło 77,96% łącznych kapitałów podstawowych sektora ubezpieczeń (odpowiednio: 71,01% w dziale I oraz 84,93% w dziale II). Ze względu na pochodzenie kapitału zagranicznego, wśród inwestorów z 10 krajów dominuje kapitał austriacki wynoszący 31,90% (inwestycje o łącznej wartości 1,38 mld zł). Wysoki jest również udział kapitału niemieckiego (łącznie 0,95 mld zł, co stanowi 22,00% wartości inwestycji zagranicznych) i kapitału holenderskiego, stanowiący 17,64% (0,77 mld zł).

W bezpośrednich inwestycjach zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń, z uwagi na pochodzenie, dominuje kapitał austriacki

Na koniec trzeciego kwartału 2010 r. działalność ubezpieczeniową prowadziło 45 zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego⁵ oraz 18 zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału krajowego⁶.

2.6.3. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 107,18 mld zł, w tym 5,51 mld zł (5,15% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., rezerwy techniczno-ubezpieczeniowych brutto wzrosły o 8,69%, tj. o 8,57 mld zł (z 98,61 mld zł), przy wzroście udziału reasekuratorów o 22,90% tj. o 1,03 mld zł (z 4,49 mld zł). Wzrost wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wynikał głównie ze zwiększenia rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (o 6,06 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 roku rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zanotowały wzrost o 7,01%, tj. o 7,02 mld zł (z 100,16 mld zł).

⁵ Udział inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

⁶ Udział inwestycji krajowych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń na życie

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 75,01 mld zł, w tym 1,43 mld zł (1,90% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., stanowiło to wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 7,19%, tj. o 5,03 mld zł (z 69,98 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 r. rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w dziale I zanotowały wzrost o 5,29%, tj. o 3,77 mld zł (z 71,24 mld zł).

Tabela 8. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1,08%	1,20%	1,42%	1,66%	1,32%
Rezerwa ubezpieczeń na życie	47,04%	39,92%	55,25%	52,18%	47,27%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1,62%	1,46%	1,53%	1,91%	2,02%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,05%	0,04%	0,05%	0,06%	0,12%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	2,05%	1,51%	1,09%	0,95%	0,86%
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	48,16%	55,86%	40,66%	43,24%	48,41%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Na koniec III kwartału 2010 r. w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń na życie dominującą pozycję zajmują rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający oraz rezerwy ubezpieczeń na życie, wynoszące na koniec III kwartału 2010 r. odpowiednio: 36,31 mld zł (48,41%) i 35,46 mld zł (47,27%).

W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowiło to zmianę w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiednio: o 5,17 p.p. oraz o (-)4,91 p.p. (z 43,24% oraz z 52,18%). W przypadku pozostałych rodzajów rezerw, ich udział w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych uległ niewielkim zmianom w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.

W dziale I w strukturze rezerw najwyższy udział posiadają rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający

Tabela 9. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Grupa 1	46,02%	38,90%	54,44%	51,69%	47,97%
Grupa 2	2,13%	1,67%	1,43%	1,41%	1,28%
Grupa 3	48,73%	56,71%	41,37%	43,75%	47,73%
Grupa 4	1,45%	1,16%	1,04%	1,11%	1,18%
Grupa 5	1,66%	1,56%	1,71%	2,03%	1,83%
Reasekuracja czynna	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła 32,17 mld zł, w tym 4,09 mld zł (12,71% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów.

W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., stanowiło to wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 12,36%, tj. o 3,54 mld zł (z 28,63 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 r. rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w dziale II zanotowały wzrost o 11,24%, tj. o 3,25 mld zł (z 28,92 mld zł).

Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieceniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	36,07%	38,43%	40,71%	40,75%	39,77%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	57,80%	57,09%	55,90%	55,93%	57,09%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,09%	0,14%	0,14%	0,16%	0,18%
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	3,98%	3,67%	3,20%	3,14%	2,94%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,07%	0,06%	0,05%	0,03%	0,02%
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieceniowe określone w statucie	1,99%	0,62%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Na koniec III kwartału 2010 r. w strukturze rezerw techniczno-ubezpieceniowych brutto dominującą pozycję zajmowały rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek łącznie z rezerwą na pokrycie ryzyka niewygasłego, wynoszące na koniec III kwartału 2010 r. odpowiednio: 18,37 mld zł (co stanowiło 57,09% rezerw techniczno-ubezpieceniowych) i 12,80 mld zł (co stanowiło 39,77% rezerw techniczno-ubezpieceniowych). W porównaniu ze stanem na koniec III kwartału 2009 r. stanowiło to zmianę w strukturze rezerw techniczno-ubezpieceniowych odpowiednio o: 1,16 p.p. oraz o (-)0,98 p.p. (z 55,93% oraz z 40,75%). Zmiany wysokości tych rezerw w liczbach bezwzględnych w stosunku do III kwartału 2009 r. wyniosły 2,35 mld zł (tj. wzrost o 14,70% z wartości 16,01 mld zł) i 1,13 mld zł (tj. wzrost o 9,68% z wartości 11,67 mld zł).

W dziale II w strukturze rezerw techniczno – ubezpieczeniowych dominują rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek

Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieceniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Grupa 1	2,41%	2,91%	3,73%	3,86%	3,80%
Grupa 2	0,32%	0,36%	0,64%	0,69%	0,71%
Grupa 3	14,31%	13,77%	13,95%	11,97%	11,39%
Grupa 4	0,02%	0,04%	0,04%	0,05%	0,09%
Grupa 5	0,05%	0,06%	0,06%	0,11%	0,08%
Grupa 6	0,70%	0,86%	0,76%	0,83%	0,58%
Grupa 7	0,38%	0,34%	0,28%	0,24%	0,22%
Grupa 8	7,52%	6,60%	5,86%	5,59%	7,32%
Grupa 9	5,01%	4,61%	4,70%	4,72%	5,09%
Grupa 10	54,16%	53,80%	52,45%	52,55%	50,77%
Grupa 11	0,09%	0,08%	0,08%	0,09%	0,07%
Grupa 12	0,27%	0,23%	0,20%	0,19%	0,14%
Grupa 13	7,68%	8,10%	8,33%	8,19%	7,87%
Grupa 14	2,14%	2,94%	3,34%	3,33%	2,83%
Grupa 15	0,97%	1,05%	1,19%	1,30%	1,60%
Grupa 16	1,05%	1,33%	1,75%	3,28%	3,89%
Grupa 17	0,08%	0,11%	0,17%	0,21%	0,42%
Grupa 18	0,33%	0,37%	0,41%	0,54%	0,66%
Reasekuracja czynna	2,51%	2,44%	2,05%	2,26%	2,47%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.7. Wypłacalność zakładów ubezpieczeń

Analizie poddane zostało kształtowanie się wskaźników wypłacalności zakładów ubezpieczeń określonych w ustawie o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z art. 146 ust. 1⁷ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do posiadania środków własnych w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

- Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń. Odpowiadają one wysokości aktywów zakładu ubezpieczeń z wyłączeniem aktywów przeznaczonych na pokrycie wszelkich przewidywalnych

Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń

⁷ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakładów reasekuracji

zobowiązań, wartości niematerialnych i prawnych, aktywów z tytułu odroczonego podatku oraz aktywów finansujących inwestycje w ramach ubezpieczeniowej grupy kapitałowej i konglomeratu finansowego.

- Margines wypłacalności określa globalne dodatkowe ryzyko, na jakie narażony jest zakład ubezpieczeń ponad ponoszone ryzyko ubezpieczeniowe i ryzyko wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej.
- Kapitał gwarancyjny równy jest jednej trzeciej marginesu wypłacalności, jednak nie mniej niż minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego⁸ (stanowi najczęściej wymóg kapitałowy w przypadku zakładów ubezpieczeń w początkowej fazie działalności).

Zgodnie z art. 154 ust. 1⁹ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń obowiązany jest posiadać aktywa spełniające warunki określone w ustawie w wysokości nie niższej niż wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ujęciu brutto. W szczególności ustawa wskazuje, iż aktywa te powinny być w odpowiedni sposób zróżnicowane i rozproszone (zdywersyfikowane).

2.7.1. Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi

Wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi ukształtował się na koniec III kwartałów 2010 r. na poziomie **337,93%**, co oznacza spadek o 188,99 p.p. w porównaniu z trzema kwartałami 2009 r. (kiedy to wynosił 526,92%). Spadek ten związany jest z wypłatą w IV kwartale 2009 r. dywidendy przez PZU SA. Należy jednak wskazać, iż sektor ubezpieczeniowy nadal wykazuje znaczną nadwyżkę środków własnych w stosunku do wymogów kapitałowych sektora.

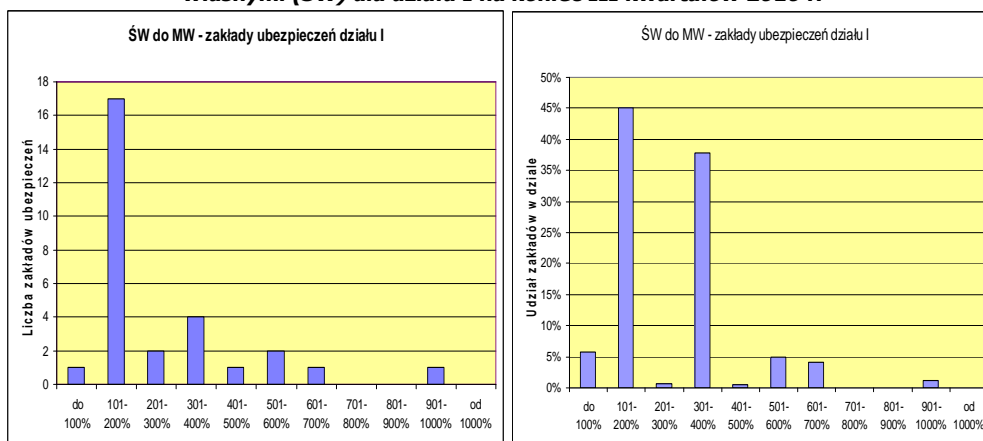
Wskaźniki pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi w dziale I i dziale II zanotowały spadek

W przypadku zakładów ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec III kwartałów 2010 r. zmniejszyła się w porównaniu z III kwartałami 2009 r. z 332,37% do 306,69% (tj. o 25,68 p.p.).

⁸ Minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego zakładów ubezpieczeń ustalana jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211, poz. 2060, z późn. zm.). W przypadku zakładów reasekuracji zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 października 2009r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności zakładów reasekuracji oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji (Dz.U. Nr 169, poz. 1330, z późn. zm.).

⁹ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakłady reasekuracji

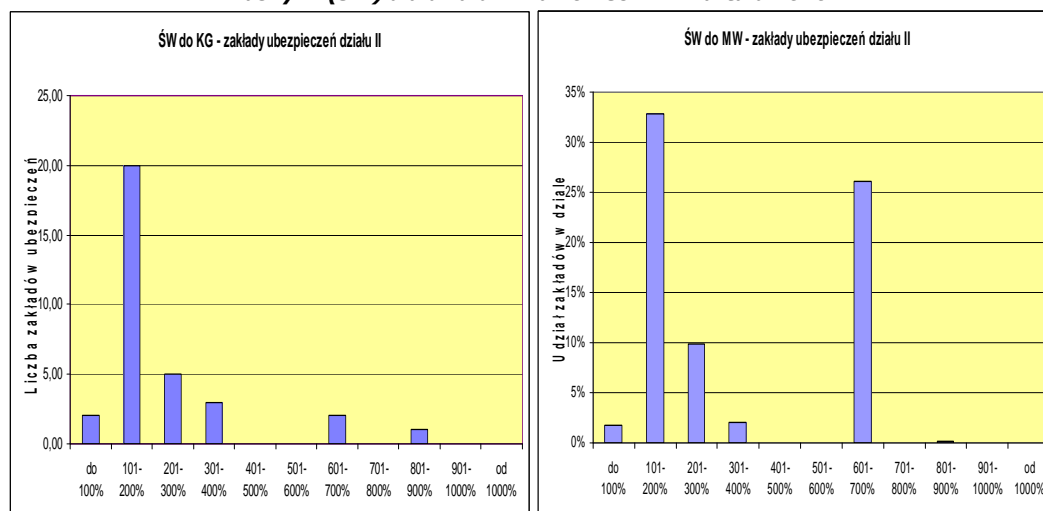
Wykres 6. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec III kwartałów 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na koniec III kwartału 2010 r. ukształtował się na poziomie 371,79%, co oznacza spadek o 370,32 p.p. w porównaniu z trzema kwartałami 2009 r., kiedy to wynosił 742,11%. Powyższe związane jest ze spadkiem środków własnych w dziale II w związku ze wskazaną powyżej wypłatą dywidendy przez PZU SA. Wzrost marginesu wypłacalności nie miał istotnego znaczenia.

Wykres 7. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec III kwartału 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

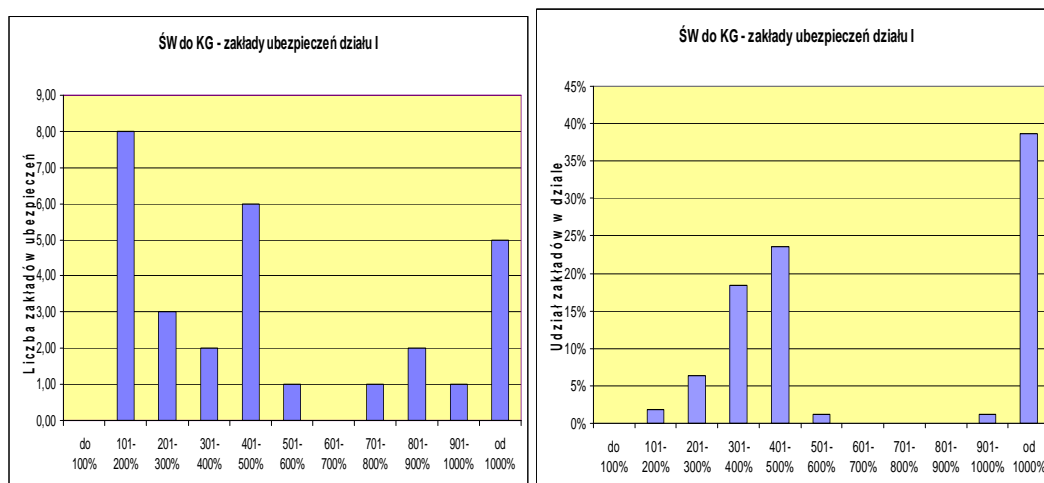
2.7.2. Pokrycie kapitału gwarancyjnego środkami własnymi

Wartość wskaźnika pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi na koniec III kwartału 2010 r. spadła w porównaniu z III kwartałem 2009 r. z 1412,44% do **909,33%** (tj. o 503,11 p.p.), co związane jest ze spadkiem środków własnych w zakładach ubezpieczeń działu II w związku z wymienioną powyżej wypłatą dywidendy przez PZU SA. Wzrost kapitału gwarancyjnego nie miał istotnego znaczenia.

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec trzech kwartałów 2010 r. spadła w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. z 898,49% do 825,84% (tj. o 72,65 p.p.).

Wskaźniki pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi w dziale I i dziale II zanotowały spadek

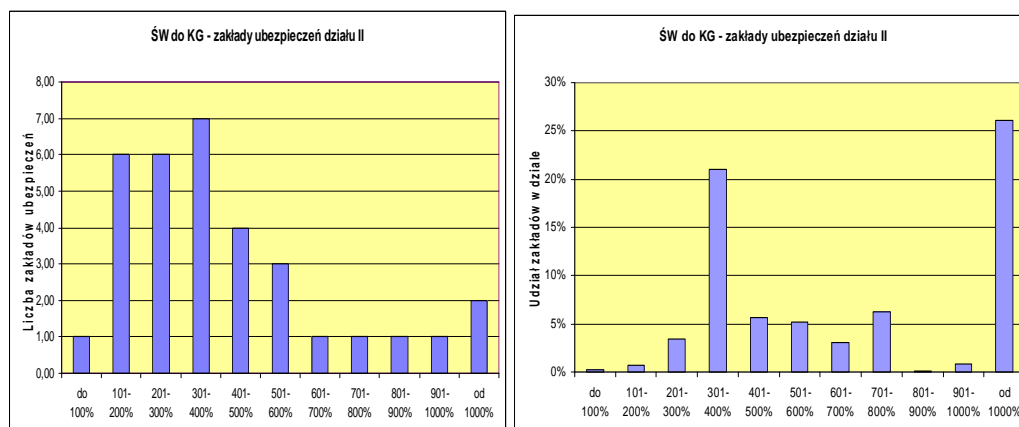
Wykres 8. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec III kwartałów 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi ukształtował się na koniec III kwartału 2010 r. na poziomie 999,65%, co oznacza spadek w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. o 971,13 p.p. (kiedy to wynosił 1970,78%).

Wykres 9. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec III kwartałów 2010 r.

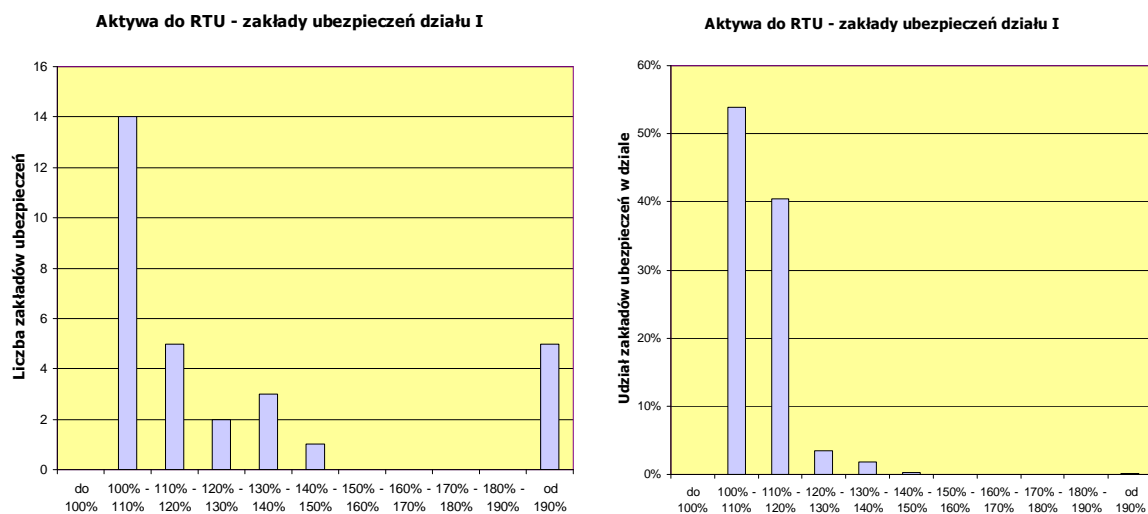
Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.7.3. Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki określone w ustawie

Wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dopuszczalnymi aktywami ukształtował się na koniec III kwartału 2010 r. na poziomie **112,80%**, co stanowi spadek o 12,25 p.p. w porównaniu z III kwartałem 2009 r. (kiedy to wynosił 125,05%).

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec III kwartału 2010 r. spadła z 111,33% do 108,66% (tj. o 2,67 p.p.) w porównaniu z III kwartałem 2009 r.

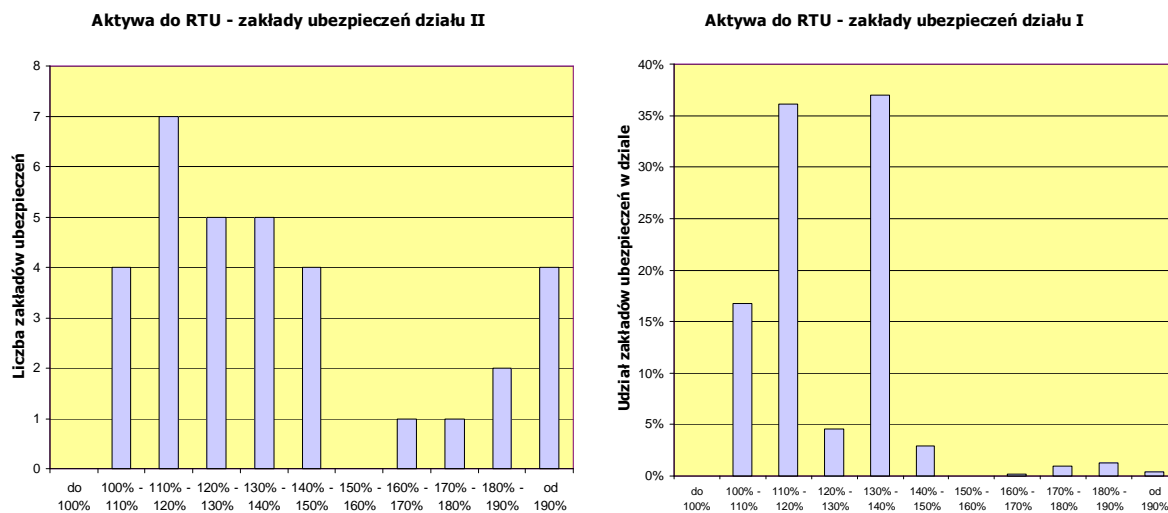
Wykres 10. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych (RTU) aktywami dla działu I na koniec III kwartału 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość tego wskaźnika spadła w porównaniu z III kwartałem 2009 r. z 158,84% do 122,55% (tj. o 36,29 p.p.). Należy jednak zauważyć, że zakłady ubezpieczeń pomimo możliwości wynikającej z obowiązujących przepisów prawa nie wykazują wszystkich posiadanych aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieceniowych (nie mają takiego obowiązku).

Wykres 11. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych (RTU) aktywami dla działu II na koniec III kwartału 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.09.06	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10
Dział I					
Środki własne	7 334,68	10 368,95	9 878,85	12 079,73	11 544,04
Margines wypłacalności	2 689,01	2 969,05	3 652,67	3 634,40	3 764,11
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	272,77	349,23	270,46	332,37	306,69
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	7 339,25	10 368,95	9 878,74	12 079,73	11 544,04
Kapitał gwarancyjny	917,50	1 147,06	1 346,46	1 344,44	1 397,85
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	799,92	903,96	733,68	898,49	825,84
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	57 392,34	70 197,65	79 438,05	77 908,53	81 491,31
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	51 749,38	64 842,78	73 223,44	69 976,96	74 994,01
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	110,90%	108,26%	108,49%	111,33%	108,66%
Dział II					
Środki własne	13 751,78	18 811,02	20 212,35	24 409,09	12 915,07
Margines wypłacalności	2 328,74	2 708,06	3 048,71	3 299,44	3 473,74
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	590,53	694,63	662,98	739,80	371,79
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	13 691,47	18 802,13	20 202,54	24 389,48	12 915,07
Kapitał gwarancyjny	799,50	1 058,19	1 156,32	1 237,56	1 291,96
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	1712,51	1776,81	1747,14	1970,78	999,65
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	31 704,17	36 861,61	41 531,36	45 111,59	39 004,01
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	21 933,67	23 945,42	26 178,98	28 400,18	31 826,44
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	144,55%	153,94%	158,64%	158,84%	122,55%
Ogółem					
Środki własne	21 086,47	29 179,97	30 091,21	36 488,81	24 459,10
Margines wypłacalności	5 017,75	5 677,11	6 701,38	6 933,84	7 237,85
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	420,24	513,99	449,03	526,24	337,93
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	21 030,72	29 171,08	30 081,28	36 469,21	24 459,10
Kapitał gwarancyjny	1 717,00	2 205,25	2 502,78	2 582,00	2 689,81
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	1224,85	1322,80	1201,91	1412,44	909,33
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	89 096,52	107 059,26	120 969,41	123 020,13	120 495,31
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	73 683,05	88 788,20	99 402,42	98 377,14	106 820,45
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	120,92%	120,58%	121,70%	125,05%	112,80%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.8. Realizacja planów finansowych za trzy kwartały 2010 r.

Porównując wyniki sektora ubezpieczeń w pierwszych trzech kwartałach 2010 r. z planami finansowymi zakładów za ten okres należy wskazać, że - z perspektywy sektora ubezpieczeń ogółem - osiągnięte pozycje finansowe są zbieżne z zaplanowanymi. Realizacja planów finansowych w zakresie sumy bilansowej wyniosła 100,49%, natomiast składki przypisanej brutto była na poziomie 100,49%.

Realizacja planów finansowych w okresie trzech kwartałów 2010 r. dla sektora ubezpieczeń na życie przebiegała następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 101,13% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 99,37% wartości planowanej.

Realizacja planów finansowych w trzech kwartałach 2010 r. dla sektora ubezpieczeń majątkowych kształtowała się następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 99,34% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 102,06% wartości planowanej.

Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja
Dział I			
Suma bilansowa	90 936	89922	101,13%
Lokaty (pozycja B bilansu)	50 229	50449	99,56%
Kapitał własny	12 465	12781	97,53%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	75 010	74361	100,87%
Dział II			
Suma bilansowa	49 722	50053	99,34%
Lokaty (pozycja B bilansu)	39 987	41338	96,73%
Kapitał własny	16 333	17897	91,26%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	32 172	30133	106,77%
Ogółem			
Suma bilansowa	140 658	139975	100,49%
Lokaty (pozycja B bilansu)	90 216	91787	98,29%
Kapitał własny	28 797	30678	93,87%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	107 182	104494	102,57%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Sektor ubezpieczeń na życie, zarówno w zakresie wyniku technicznego, jak i finansowego, osiągnął wyższe od planowanych wartości (przy czym zysk techniczny o 5,99%, natomiast zysk finansowy o 15,03%). Z kolei zakłady ubezpieczeń działu II łącznie wykazały stratę techniczną w wysokości 1 129 mln zł, przy planowanym zysku technicznym w wysokości 357 mln zł. Należy uznać, że główną przyczyną niezrealizowania planów finansowych w zakresie wyniku technicznego w dziale II były wypłacone odszkodowania spowodowane skutkami negatywnych zjawisk pogodowych (opady śniegu w I kwartale 2010 r. oraz powódzie w maju i czerwcu oraz sierpniu i wrześniu 2010 r.).

Należy pamiętać, że nie wszystkie szkody spowodowane przez powódzie w sierpniu i wrześniu zostały zgłoszone i rozliczone do końca 3 kwartału 2010 r. Efekt tych szkód będzie widoczny w 4 kwartale 2010 r. W związku z powyższym można oczekiwać, że w zakresie wyniku technicznego wystąpią dalsze negatywne odchylenia od planu finansowego.

Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja
Dział I			
Składki przypisane brutto	23 270	23 418	99,37%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	17 138	16 330	104,95%
Koszty akwizycji	2 788	3 329	83,76%
Koszty administracyjne	1 152	1 263	91,23%
Wynik techniczny	2 762	2 606	105,99%
Wynik na działalności lokacyjnej	5 021	3 719	135,02%
Zysk (strata) netto	2 884	2 507	115,03%
-Dział II			
Składki przypisane brutto	16 926	16 584	102,06%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	10 576	9 344	113,18%
Koszty akwizycji	3 396	3 425	99,16%
Koszty administracyjne	1 495	1 623	92,15%
Wynik techniczny	-1 129	357	-316,03%
Wynik na działalności lokacyjnej	4 603	3 699	124,44%
Zysk (strata) netto	3 084	3 486	88,46%
Ogółem			
Składki przypisane brutto	40 196	40001	100,49%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	27 714	25674	107,94%
Koszty akwizycji	6 184	6 754	91,57%
Koszty administracyjne	2 648	2 886	91,75%
Wynik techniczny	1 634	2 963	55,13%
Wynik na działalności lokacyjnej	9 624	7 417	129,75%
Zysk (strata) netto	5 967	5 993	99,57%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3. Działania podjęte przez Pion Nadzoru Ubezpieczeniowo-Emerytalnego

3.1. Działania podjęte przez Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego

Sprawowanie bieżącego nadzoru finansowego

Wykonywanie bieżącego nadzoru finansowego przez Urząd opiera się na systematycznym monitorowaniu działalności finansowej zakładów ubezpieczeń poprzez:

1. analizę kwartalnych i rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń,
2. analizę planów finansowych zakładów ubezpieczeń na rok 2010,
3. analizę wybranych informacji o sytuacji finansowej zakładów ubezpieczeń (np. w zakresie wypłacalności, lokat, taryf składek),
4. analizę sprawozdań ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych.

Sprawowanie nadzoru finansowego w trybie szczególnym

W celu monitorowania ryzyk w działalności zakładów ubezpieczeń zastosowane zostały następujące narzędzia nadzorcze:

1. analiza miesięcznych informacji o wypłacalności zakładów ubezpieczeń,
2. analiza tygodniowych informacji nt. powodzi mających miejsce w maju i czerwcu 2010 r. oraz w sierpniu i wrześniu 2010 r.,
3. analiza przekazywanych co kwartał dodatkowych informacji o lokatach zakładów ubezpieczeń wg rodzajów i podmiotów,
4. analiza zjawiska koncentracji depozytów bankowych w poszczególnych bankach. W przypadku zakładów ubezpieczeń posiadających nadmierną koncentrację w poszczególnych bankach prowadzone są postępowania mające na celu ograniczenie koncentracji przedmiotowych lokat w jednym podmiocie. Ponadto zakłady ubezpieczeń zostały poinformowane o projektowanych wymaganiach kapitałowych Wypłacalność II w zakresie koncentracji lokat,
5. prowadzenie postępowań z wniosków zakładu ubezpieczeń w zakresie uznania za aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych i pochodnych instrumentów finansowych opcji. W wydawanych decyzjach ustanawiany jest wymóg w zakresie posiadania przez zakład ubezpieczeń dodatkowej nadwyżki środków własnych ponad wymóg wypłacalności w przypadku zaistnienia nadmiernej koncentracji przedmiotowych lokat u jednego emitenta,
6. analiza prawidłowości prezentacji w sprawozdaniach finansowych aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono przypadki nieprawidłowego uwzględniania w środkach własnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jak i przypadki nieutworzenia przez zakłady ubezpieczeń rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego. W przedmiotowych przypadkach wszczęto w stosunku do zakładów ubezpieczeń czynności nadzorcze,
7. analiza zmian taryfikacji obowiązkowych ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, w wyniku realizacji przez zakłady ubezpieczeń obowiązku określonego w art. 8 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym (...).

Pozostałe działania

1. praca w grupach roboczych CEIOPS, w szczególności w grupie IGSRR,

2. koordynowanie prac Komitetu UKNF ds. relacji z biegłymi rewidentami,
3. udział w pracach Komitetu Standardów Rachunkowości,
4. udział w przygotowaniu propozycji zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie rocznych i półrocznych sprawozdań ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego (w ramach grupy roboczej powołanej przez PIU),
5. udział w pracach grup roboczych powołanych przy PIU,
6. opracowanie aneksu do raportu "Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartale 2009 r." (aneks został zaprezentowany na posiedzeniu Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 28 czerwca 2010 r.),
7. opracowanie raportu "Raport o stanie sektora ubezpieczeń po I kwartale 2010 r." (raport zaprezentowany na posiedzeniu Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 9 sierpnia 2010 r.),
8. opracowanie raportu "Raport o stanie sektora ubezpieczeń po II kwartale 2010 r." (raport zaprezentowany na posiedzeniu Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 9 listopada 2010 r.),
9. opracowanie danych nt. ubezpieczeń IKE (Indywidualne Konta Emerytalne) według stanu na 30 czerwca 2010 r.,
10. opracowanie wkładu do raportu „Testy stresu” oraz raportu na temat realizacji planów finansowych zakładów ubezpieczeń (dla DMR),
11. uczestnictwo w spotkaniach nadzorców zagranicznych (tzw. Supervisory College),
12. uczestnictwo w grupie roboczej do spraw nadzoru nad konglomeratami,
13. prace nad roboczymi projektami aktów wykonawczych do dyrektywy 2009/138/WE (Wypłacalność II) na szczelbu Komisji Europejskiej,

3.2. Działania podjęte przez Departament Nadzoru Systemowego

Rozstrzygnięcia autoryzacyjne wymagane są przede wszystkim przy podejmowaniu działalności ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń, przy przekształceniach podmiotowych na rynku (zmiany właścicielskie, połączenia zakładów ubezpieczeń) oraz w razie zamiaru zakończenia aktywności rynkowej. Ponadto szereg procesów licencyjnych przebiega w toku wykonywania przez zakład ubezpieczeń działalności. Dotyczy to, przede wszystkim badania kwalifikacji osób pełniących funkcje członków organów zakładu ubezpieczeń (zarządu i rady nadzorczej), ale także zatwierdzania zmian w statutach ubezpieczycieli.

Licencjonowanie podejmowania działalności

W III kwartale 2010 r. KNF nie wydała nowego zezwolenie na rozpoczęcie wykonywania działalności ubezpieczeniowej. W okresie sprawozdawczym nie wydano także decyzji zezwalającej na rozszerzenie rzeczowego zakresu działalności ubezpieczeniowej.

Licencjonowanie nabycia znacznych pakietów akcji/udziałów

W III kwartale 2010 r. wydano trzy decyzje o wyznaczeniu maksymalnego terminu nabycia akcji krajowego zakładu ubezpieczeń. W jednym przypadku wydano decyzję dotyczącą zawiadomienia o pośrednim nabyciu akcji krajowego zakładu ubezpieczeń.

Cofnięcie licencji

W III kwartale 2010 r. nie wydano decyzji cofających zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej.

Likwidacja zakładu ubezpieczeń

W III kwartale 2010 r. nie wpłynęło ani jedno zawiadomienie od krajowych zakładów ubezpieczeń o zamiarze podjęcia uchwały o rozwiązaniu.

W tym samym okresie nie doszło do zarządzenia likwidacji zakładu ubezpieczeń przez organ nadzoru (likwidacji przymusowej).

Autoryzacja statutów (zmian statutów)

W ramach powyższego zadania w III kwartale 2010 r. wydano 13 decyzji w sprawie zatwierdzenia zmian statutów zakładów ubezpieczeń.

Autoryzacja członków zarządów

W III kwartale 2010 r. wydano 11 decyzji wyrażających zgodę na powołanie członka zarządu zakładu ubezpieczeń.

Notyfikacje krajowych zakładów ubezpieczeń

W III kwartale 2010 r. dokonano jednej notyfikacji zamiaru prowadzenia działalności w ramach swobody świadczenia usług na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej przez krajowy zakład ubezpieczeń (AMPLICO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ S.A. notyfikował zamiar prowadzenia działalności na terytorium Estonii). Jeden zakład ubezpieczeń (INTERRISK TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ S.A. VIG) wycofał się z prowadzenia działalności transgranicznej w ramach swobody świadczenia usług.

Monitoring notyfikacji zagranicznych zakładów ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej

W III kwartale 2010 r. 17 zakładów ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej, prowadzących działalność w ramach ubezpieczeń działu II oraz 2 zakłady ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej, prowadzących działalność w ramach ubezpieczeń działu I notyfikowało zamiar prowadzenia działalności w ramach swobody świadczenia usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym samym okresie nie było informacji o wycofaniu się z prowadzenia działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej.

Łączna liczba zagranicznych zakładów ubezpieczeń prowadzących w Polsce działalność transgraniczną w ramach swobody świadczenia usług na koniec III kwartału 2010 roku wynosiła 537.

3.3. Działania podjęte przez Departament Monitorowania Ryzyk

Realizacja projektu Wypłacalność II , w tym działania na rzecz przygotowania UKNF i nadzorowanych podmiotów do funkcjonowania w nowym systemie

DMR koordynuje prace PNU związane z realizacją projektu Unii Europejskiej Wypłacalność II. Prowadzi także działania mające na celu przygotowanie organu nadzoru oraz podmiotów rynku ubezpieczeniowego do wdrożenia nowych rozwiązań w zakresie wypłacalności oraz działania na rzecz przygotowania organu nadzoru i zakładów ubezpieczeń/reasekuracji do procesu zatwierdzania modeli wewnętrznych. Działania zrealizowane przez Departament w powyższym zakresie:

1. Kwestionariusz wśród zakładów ubezpieczeń/reasekuracji dotyczący ich planów i postępów prac w zakresie budowy modeli wewnętrznych do wyznaczania SCR (*Solvency Capital Requirement* – Kapitałowy wymóg wypłacalności) - kwiecień 2010 r.
2. Realizacja i koordynacja realizacji przez zakłady ubezpieczeń/reasekuracji na rynku polskim piątego ilościowego badania wpływu (QIS5). Udział w przygotowaniu specyfikacji technicznej i arkuszy kalkulacyjnych na szczeblu Unii Europejskiej. Organizacja seminariów dla krajowych zakładów ubezpieczeń/reasekuracji nt. badania QIS5 w dn. 22 lipca 2010 r., w dn. 8 września 2010 r. oraz w dn. 10 grudnia 2010 r. Analiza wyników badania QIS5 w Polsce oraz sporządzenie raportu krajowego z badania QIS5.

3. Uczestnictwo w procesach przedaplikacyjnych na szczeblu europejskim dotyczących modeli wewnętrznych ubezpieczeniowych grup kapitałowych, które mają swoje powiązane kapitałowo zakłady ubezpieczeń w Polsce, w tym w spotkaniach Kolegiów Nadzorczych, grup zadaniowych w ramach Kolegiów i warsztatach.
4. Praca w grupach roboczych CEIOPS, w szczególności w grupie FinReq, IntMod, QIS5 Task Force, IGSRR-IT Task Force, FSC oraz FSC-Stress Test Task Force.
5. Prace nad roboczymi projektami aktów wykonawczych do dyrektywy 2009/138/WE (Wypłacalność II) na szczeblu Komisji Europejskiej, w tym udział w spotkaniach Grupy Roboczej KE ds. Wypłacalności Ubezpieczeniowej razem z przedstawicielami Ministerstwa Finansów, które reprezentuje Polskę w tych pracach.
6. Organizacja merytoryczna seminariów dla zakładów ubezpieczeń/reasekuracji dotyczących modeli wewnętrznych w systemie Wypłacalność II, realizowanych w ramach Projektu PL0435 finansowanego przy udziale środków z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Pozostałe działania

- Wypracowanie metod przeprowadzenia testów stresu przez zakłady ubezpieczeń/reasekuracji na danych za 2009 rok zgodnie z obecnymi zasadami wyceny i rachunkowości zakładów ubezpieczeń w oparciu o sugestie zakładów ubezpieczeń/reasekuracji z przeprowadzonych testów stresu na danych za 2008 rok.
- Przygotowanie i wysłanie do zakładów ubezpieczeń/reasekuracji żądania przeprowadzenia testów stresu dla następujących rodzajów ryzyka: ryzyka stopy procentowej, ryzyka cen akcji, ryzyka zmiany ponoszonych kosztów, ryzyka śmiertelności, ryzyka długowieczności, ryzyka rezygnacji z umów (ryzyka lapsów), ryzyka katastroficznego; na danych za 2009 i przekazania ich wyników do końca lipca 2010 r., przeprowadzenie testów stresu przez PNU w oparciu o dane zawarte w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń/reasekuracji, a następnie sporządzenie raportu z analizy wyników testów stresu przeprowadzonych przez zakłady ubezpieczeń/reasekuracji oraz przez PNU.
- Przeprowadzenie drugiego badania ankietowego dot. struktury oraz procesu projektowania modeli wewnętrznych wśród zakładów ubezpieczeń/reasekuracji planujących wykorzystywać model wewnętrzny do wyznaczania kapitałowego wymogu wypłacalności SCR w reżimie Wypłacalność II oraz sporządzenie raportu z analizy wyników badania.
- Przygotowanie i wysłanie do zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prośby o przeprowadzenie własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz zarządzania ryzykiem w działalności zakładów ubezpieczeń/reasekuracji w okresie od sierpnia do listopada 2010 r., a następnie sporządzenie raportu z analizy wyników badania przeprowadzonego wśród zakładów ubezpieczeń/reasekuracji.
- Przygotowanie i wysłanie do zakładów ubezpieczeń/reasekuracji prośby o przekazanie kopii umów reasekuracji katastroficznnej oraz informacji statystycznych dla każdej z umów. Prace nad raportem dot. reasekuracji są w toku.
- Przygotowywanie organu nadzoru do procesu oceny modeli wewnętrznych – prowadzenie seminariów i szkoleń dla pracowników PNU.
- Modyfikacja aplikacji sprawozdawczej SNU zgodnie z uwagami uzyskanymi od zakładów ubezpieczeń w okresie testów aplikacji oraz po I i II cyklu sprawozdawczym w SNU (I i II kwartał 2010 r.). Przystosowanie aplikacji do nowych wymogów sprawozdawczych na 2011 r. (znaczące zwiększenie objętości sprawozdań).

- Współpraca z zakładami ubezpieczeń związana z użytkowaniem nowej Aplikacji Sprawozdawczej - obsługa Centrum Wsparcia (pomoc merytoryczna) oraz skrzynki snu.powiadomienia.
- Przyjęcie następujących sprawozdań od zakładów ubezpieczeń: sprawozdania miesięczne za maj, czerwiec, lipiec 2010 r., roczne sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń za 2010 r. oraz sprawozdania z koasekuracji, sprawozdania z transakcji przeprowadzanych w ubezpieczeniowej grupie kapitałowej oraz raport o stanie portfela, kwartalne sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń sporządzone na 30 czerwca 2011 r., IKE na I półrocze 2010 r. (weryfikacja formalna i testowanie poprawności).
- Analiza sprawozdań z działalności UFG: kwartalnego na 30 czerwca 2011 r. oraz rocznego za 2010 r.
- Analiza rocznego sprawozdania finansowego PBUK za 2010 r.

3.4. Działania podjęte przez Departament Inspekcji Norm i Procedur

Kontrole działalności i stanu majątkowego zakładów ubezpieczeń są jednym z narzędzi wykorzystywanych w ramach sprawowania nadzoru bieżącego nad zakładami ubezpieczeń (organ nadzoru może uzyskiwać od zakładów ubezpieczeń różnego rodzaju informacje bez konieczności przeprowadzania kontroli w ich siedzibach). Ze względu na zakres, kontrole można dzielić na kompleksowe, obejmujące całość działalności zakładu ubezpieczeń oraz na problemowe, obejmujące wybrane zagadnienia.

Kontrole zakładów ubezpieczeń mają na celu w szczególności:

- zbadanie zgodności działalności zakładu ubezpieczeń z przepisami prawa, statutu lub planem działalności,
- zbadanie zdolności zakładu ubezpieczeń do wykonywania zobowiązań,
- zbadanie istnienia w zakładzie ubezpieczeń systemu zarządzania ryzykiem,
- podjęcie działań mających na celu zapobieżenie naruszaniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia.

W okresie trzech kwartałów 2010 r. przeprowadzono czynności kontrolne w 14 zakładach ubezpieczeń.

Kontrolowano następujące zagadnienia w wybranych zakładach ubezpieczeń:

- organizacja i zarządzanie,
- polityka lokacyjna,
- rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe,
- reasekuracja,
- wypełnianie obowiązków informacyjnych określonych w art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej,
- likwidacja szkód,
- przeciwdziałanie tzw. „praniu brudnych pieniędzy”,
- procedury zarządzania ryzykiem,
- ocena ryzyka ubezpieczeniowego,
- koszty działalności ubezpieczeniowej,
- gospodarowanie środkami finansowymi,

- dostosowanie terminów wymagalności aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do terminów wymagalności zobowiązań z umów ubezpieczenia,
- taryfy składek.

W wyniku przeprowadzonych kontroli zaobserwowano następujące nieprawidłowości:

1. Niezgodność regulacji wewnętrznych ze stanem faktycznym w zakresie struktury organizacyjnej zakładu ubezpieczeń.
2. Brak aktualizacji obowiązujących w zakładzie ubezpieczeń regulacji wewnętrznych.
3. Niestosowanie się do regulacji wewnętrznych, w szczególności dotyczących prowadzonej działalności ubezpieczeniowej.
4. Niezgodne z prawem rozszerzenie uprawnień rady nadzorczej.
5. Niedostosowanie działalności zakładów ubezpieczeń do zapisów art. 10 ustawy o rachunkowości, w szczególności poprzez:
 - brak aktualizacji obowiązujących w zakładzie zasad rachunkowości,
 - braki w dokumentacji opisującej przyjęte przez zakład ubezpieczeń zasady (politykę) rachunkowości.
6. Wykazywanie nieprawidłowych danych w sprawozdaniach finansowych w zakresie aktywów i pasywów brutto i na udziale reasekuratorów.
7. Niezgodna z przyjętymi przez zakład ubezpieczeń na dzień kontroli zasadami (polityką) rachunkowości praktyka wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
8. Używanie błędnych danych do wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
9. Błędny sposób wyznaczania stopy technicznej.
10. Stosowanie stopy technicznej wyższej niż dopuszczona przepisami prawa.
11. Stosowanie w likwidacji szkód praktyk naruszających interesy poszkodowanych, w szczególności poprzez:
 - wypłacanie odszkodowań z opóźnieniem,
 - nieuzasadnianie poszkodowanym stosowania w szkodach korekt w wyliczaniu wartości pojazdu (i stosowania tych korekt w konkretnej wysokości),
 - nieuzasadnianie poszkodowanym stosowania w szkodach amortyzacji części (i stosowania tej amortyzacji w konkretnej wysokości).
12. Nieprawidłowe prowadzenie likwidacji szkód. Nieprawidłowości polegały na:
 - nieterminowym podejmowaniu czynności likwidacyjnych,
 - nieterminowych wypłatach świadczeń z tytułu ubezpieczenia komunikacyjnego OC oraz ubezpieczeń dobrowolnych,
 - braku wypłaty kwoty bezspornej,
 - naruszeniu obowiązków informacyjnych,
 - niezgodności procedur likwidacyjnych z wymogami ustawowymi,
 - braku procedur likwidacyjnych w zakresie wybranych kwestii związanych z procesem likwidacji,
 - niestosowaniu postanowień procedur likwidacyjnych,
 - braku numeracji akt szkodowych.
13. Nieprawidłowe dokonywanie oceny ryzyka ubezpieczeniowego.

14. Brak w ogólnych warunkach ubezpieczeń szczegółowych zapisów wymaganych przepisami prawa, w szczególności art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej lub nieprecyzyjne zapisy w tym zakresie. Nieprawidłowości polegały na:
 - nieprecyzyjnym określaniu wysokości składek ubezpieczeniowych,
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad ustalania wartości świadczeń,
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad wyceny i umarzania jednostek ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych,
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad alokacji składek ubezpieczeniowych na jednostki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych,
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad ustalania wysokości kosztów oraz wszelkich innych obciążeń potrącanych z ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych,
 - niezamieszczeniu przepisów informujących o opodatkowaniu świadczeń.
15. Nieprawidłowe zapisy rejestru zawartych umów reasekuracji biernej. Nieprawidłowości polegały na:
 - braku informacji wymaganych przepisami prawa,
 - błędnych danych dotyczących zawartych umów reasekuracji biernej,
 - braku wprowadzenia do rejestru wszystkich zawartych umów reasekuracji biernej.
16. Nieprawidłowe sporządzenie formularza do sprawozdania finansowego:
 - 7.1 "Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto i na udziale reasekuratora"
 - 14.5 „Aktywa netto stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający”.
17. Nieprawidłowe zapisy umów ubezpieczenia. Nieprawidłowości polegały na:
 - błędnym wskazaniu terminu na spełnienie świadczeń przez ubezpieczyciela,
 - błędnym wskazaniu terminu, w którym zakład ubezpieczeń informuje osobę występującą z roszczeniem, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń lub wysokości świadczenia,
 - nieprawidłowym określeniu podmiotu uprawnionego do odstąpienia od umowy ubezpieczenia.

Bardzo często powodem stwierdzanych przez organ nadzoru w ramach przeprowadzanych kontroli nieprawidłowości, szczególnie w obszarze korporacyjnym oraz likwidacji szkód, jest nieuporządkowanie organizacyjne zakładu ubezpieczeń wyrażające się w braku odpowiednich regulacji wewnętrznych w tych obszarach. Często przyczyną nieprawidłowości był również brak aktualizacji regulacji wewnętrznych (w szczególności brak dostosowania do struktury organizacyjnej zakładów ubezpieczeń oraz do praktyk stosowanych przez zakłady ubezpieczeń). Powodem nieprawidłowości było także podejmowanie niewystarczających działań przez zakłady ubezpieczeń w celu zapewnienia stosowania przyjętych regulacji wewnętrznych (w szczególności poprzez intensyfikację działań kontroli wewnętrznej). Ponadto w przypadku części stwierdzanych nieprawidłowości (np. w obszarze likwidacji szkód) ich przyczyną jest brak wystarczającej liczby wykwalifikowanych pracowników zakładu ubezpieczeń, gdyż często nieprawidłowości są również efektem szybkiego rozwoju portfela ubezpieczeń lub ponadprzeciętnej liczby zgłoszonych roszczeń w związku z zaistniałymi klęskami żywiołowymi, przy niezmienionym stanie osobowym komórek organizacyjnych obsługujących zawarte umowy ubezpieczenia lub nieumiejętnie przeprowadzanej reorganizacji tego obszaru.

Prowadząc czynności kontrolne organ nadzoru zidentyfikował obszary ryzyka, na które narażone są zakłady ubezpieczeń:

1. ryzyko zarządzania spowodowane brakiem:

- rozdzielenia funkcji kontroli i audytu wewnętrznego,
- odrębnych regulaminów organizacyjnych (lub innych dokumentów), szczegółowo określających zadania i obowiązki jednostek organizacyjnych,
- postanowień Regulaminu Organizacyjnego dotyczących m.in. podstaw prawnych i zasad funkcjonowania powołanych komitetów/zespołów,
- dokumentowania posiedzeń powołanych komitetów/zespołów,

2. ryzyko operacyjne związane z:

- posiadaniem przez dyrektorów jednostek organizacyjnych uprawnień do wykonywania zadań zarówno z zakresu likwidacji szkód, jak i sprzedaży,
- błędami w danych, obliczeniach, raportach i dokumentach wewnętrznych,,
- brakiem regulacji wewnętrznych dotyczących działalności outsourcingowej,

3. ryzyko utraty reputacji spowodowane:

- nieprawidłowościami w likwidacji szkód dokonywanej przez podmioty zewnętrzne,
- nieterminowym rozliczaniem się z kontrahentami,
- niewypełnianiem przez zakłady ubezpieczeń obowiązków zawartych w art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

W związku ze stwierdzonymi przypadkami naruszenia przepisów prawa oraz interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, w okresie 1 stycznia – 30 września 2010 r. wydano 8 zakładom ubezpieczeń łącznie 70 zaleceń pokontrolnych.

Spis tabel

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzonym wielkością składki przypisanej brutto) w okresie III kwartałów w latach 2009-2010	10
Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	16
Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I za III pierwsze kwartały w latach 2009-2010	17
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II za III pierwsze kwartały w latach 2009-2010	17
Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)	20
Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń.....	22
Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł).....	22
Tabela 8. Struktura rezerw techniczno–ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I.....	24
Tabela 9. Struktura rezerw techniczno–ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń	24
Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II ...	25
Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń	25
Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł)	30
Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych	31
Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności ...	31

Spis wykresów

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto w okresie pierwszych trzech kwartałów w latach	9
Wykres 2. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w okresie III kwartałów w latach 2006–2010	15
Wykres 3. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w okresie III pierwszych kwartałów 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego	17
Wykres 4. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w okresie III pierwszych kwartałów 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego	18
Wykres 5. Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń w okresie III pierwszych kwartałów w latach 2005–2010.....	19
Wykres 6. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec III kwartałów 2010 r.....	27
Wykres 7. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec III kwartału 2010 r.....	27
Wykres 8. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec III kwartałów 2010 r.....	28
Wykres 9. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec III kwartałów 2010 r.	28
Wykres 10. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) aktywami dla działu I na koniec III kwartału 2010 r.	29
Wykres 11. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) aktywami dla działu II na koniec III kwartału 2010 r.	29

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

Biuro Relacji Zewnętrznych
tel. (+48 22) 262 48 88

www.knf.gov.pl